

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Katedra sinologie

Bakalářská práce

Roman Leuchter

Pás a stezka v Ugandě: případ CEFC

The Belt and Road in Uganda: CEFC Case Study

Praha 2021

Vedoucí práce: PhDr. Martin Hála, Ph.D.

Poděkování:

Chtěl bych poděkovat vedoucímu práce PhDr. Martinu Hálovi, Ph.D. za odborné vedení a cenné připomínky při psaní této bakalářské práce.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 30. června 2021

Roman Leuchter

Abstrakt

Bakalářská práce „Pás a stezka v Ugandě: případ CEFC“ se zabývá tématem působení Čínské lidové republiky v Africe. Konkrétně na případu korupce vysoce postavených politiků v Čadu a Ugandě, z něhož byl v USA usvědčen Patrick Ho, generální tajemník neziskového křídla CEFC, spadající pod nominálně soukromou čínskou společnost CEFC China. Cílem práce je v první části představit čínsko-africké vztahy a působení Číny v Africe v širším kontextu a v druhé části uvést společnost CEFC a následně popsat korupční případ Patricka Ho. Jádrem práce je na jedné straně popis vztahů mezi CEFC a oficiální čínskou politikou, které spočívají v personálních vazbách a propagaci oficiálního narativu ČLR, zejména zahraničně politické iniciativy Pás a stezka. Na druhé straně pak popis korupce afrických politiků představitelem neziskového křídla CEFC. Práce, jakožto případová studie se pokusí přispět do diskurzu o působení Číny v Africe a rozborem konkrétního případu doplnit obecnější literaturu k tématu.

Klíčová slova

Pás a stezka, Čína a Afrika, CEFC, Patrick Ho, Ye Jianming, korupce

Abstract (in English)

Bachelor thesis „Belt and Road in Uganda: CEFC Case Study“ deals with the People’s Republic of China’s engagement in Africa. Specifically, it focuses on a corruption case of high-level politicians in Chad and Uganda. Patrick Ho, a general secretary of China Energy Fund Committee which is a subsidiary NGO of a Chinese private company CEFC China, was convicted of orchestrating the bribery case. The first part introduces the context of China-Africa relations and Chinese activities in Africa, and the second part describes the CEFC company and the corruption case of Patrick Ho. The core of the work lies on one hand in the analysis of the connections between CEFC and PRC’s official politics, consisting of personnel ties and active promotion of the PRC official narrative, especially the Belt and Road Initiative. The other focus is the description of the corruption case. The thesis offers a specific case study to supplement the more general literature on the Chinese involvement in Africa.

Keywords

Belt and Road, China and Africa, CEFC, Patrick Ho, Ye Jianming, corruption

OBSAH

1	Úvod	1
2	Čína v Africe	4
2.1	Politické pozadí.....	5
2.2	Historický vývoj čínsko-afrických vztahů.....	6
2.3	Čínské zájmy v Africe	8
2.4	Čínská politika vůči Africe	10
2.5	Vojenská a bezpečnostní angažovanost.....	12
2.6	Ekonomické vztahy	13
2.6.1	Fórum čínsko-africké spolupráce	16
2.6.2	Pás a stezka.....	18
2.7	Kritika a rizika	19
3	CEFC a korupční případ Patricka Ho	21
3.1	Konglomerát CEFC a Ye Jianming	23
3.1.1	Vzestup Ye Jianminga	23
3.1.2	Růst společnosti CEFC.....	25
3.1.3	Byznys model CEFC.....	25
3.1.4	Příchod do České republiky.....	26
3.1.5	Vazby na zahraniční politiky.....	28
3.1.6	Struktura.....	28
3.1.7	Neziskové křídlo CEFC.....	29
3.2	Napojení na politické zájmy ČLR	30
3.3	Korupční skandál v Africe.....	33
3.3.1	Plán Čad.....	34
3.3.2	Plán Uganda	35
3.4	Pád CEFC	37
4	Závěr	38
5	Prameny a literatura	41
5.1	Prameny.....	41
5.2	Literatura	Error! Bookmark not defined.

6	Seznam zkratek:	51
----------	------------------------------	-----------

1 Úvod

Čínsko-africké vztahy se v posledních třech dekadách intenzivně rozvíjejí a prohlubují, ekonomická angažovanost Číny v Africe od počátku tisíciletí významně narostla a v současné době je Čína největším obchodním partnerem Afriky. Čínské působení na kontinentu je ovšem komplexní jev vedený vzájemně spjatými politickými a ekonomickými zájmy ČLR, který se realizuje rozličnými způsoby. Čína v afrických zemích ve velkém investuje, čínské státní banky, které působí v Africe a oficiálně reprezentují ekonomické zájmy Číny, poskytují půjčky na stavební projekty a stát nabádá čínské firmy k investování na kontinentu. Čínské působení v Africe je také rámováno novou zahraničně-politickou strategií ČLR, Pás a stezka (*yidai yilu* 一帶一路), která spočívá především v budování velkých infrastrukturních projektů v cílových zemích, financovaných čínskými bankami a realizovaných čínskými firmami. Afrika je pro Čínu významná jednak kvůli přírodním zdrojům, které potřebuje dovážet, zejména ropě, a jednak kvůli politickým zájmům ČLR. Čína se svým působením v Africe snaží jednotlivé země získat na svou stranu a zajistit si tak jejich podporu v prosazování svých zájmů na mezinárodním poli (Worden 2020). Afrika dále slouží jako odbytíště čínského exportu, ovšem opačnou stranou funguje obchodní výměna, kromě surovin, jen minimálně (Abegunrin a Manyeruke 2020: 33). Čínská aktivita na africkém kontinentu přispívá ke zlepšování tamější ekonomické situace, zároveň je ale zdrojem problémů, zejména růstu zadluženosti afrických států a rizika pádu do dluhových pastí. Tato situace pak vede ke zvýšené závislosti na Číně a je v mezinárodním prostředí často kritizována.

Můžeme sledovat úspěšné případy čínského angažmá v Africe a zároveň případy problematické. Jedním velmi problematickým případem je korupce vysoce postavených afrických politiků představitelem neziskové organizace jednajícím v zájmu čínské společnosti. Patrick Ho Chi-pching (Patrick Ho, *He Zhiping* 何志平), generální tajemník think tanku CEFC NGO (China Energy Fund Committee, *zhonghua nengyuan jijinhui* 中华能源基金会) – dceřiné společnosti čínského konglomerátu CEFC China Energy¹

¹ V této práci používám pro označení konglomerátu zkratku CEFC China, pro její neziskové křídlo zkratku CEFC NGO (či „neziskové křídlo CEFC“), a pokud mluvím o obou entitách společně, označuji je CEFC.

(*zhongguo huaxin nengyuan* 中国华信能源), byl v prosinci 2018 usvědčen z praní špinavých peněz, korupce a pokusu o korupci vrcholných afrických politiků, jmenovitě prezidenta Čadu Idrisse Débyho, ministra zahraničních věcí Ugandy Sama Kutesyho a prezidenta Ugandy Yoweri Museveniho. Cílem korupce bylo získání přednostních obchodních podmínek pro CEFC China. Patrick Ho byl zatčen v listopadu 2017 v New Yorku, v březnu 2019 odsouzen ke třem letům vězení a propuštěn v červnu 2020. Toto ovšem není jediný prohřešek, který vyšel v posledních letech o CEFC najevo. Zakladatel a předseda CEFC China, Ye Jianming 叶简明 byl na začátku roku 2018 zadržen stranickými orgány KS Číny a od té doby se o jeho situaci veřejně nic neví. Následně se společnost CEFC China, jejíž rychlý růst byl založen na hromadění bankovních půjček, utopila v dluzích a v březnu 2020 vyhlásila bankrot (Shen a Dummer 2020). Dění kolem CEFC má také zásadní přesah do českého prostředí. Prezident České republiky Miloš Zeman jmenoval v roce 2015 Ye Jianminga do funkce svého zvláštního poradce a v Praze vznikla evropská pobočka konglomerátu – CEFC Europe, která měla být tahounem slibovaných masivních čínských investic v České republice, z nichž byl naplněn pouze zlomek (Hála 2018).

Přestože CEFC China byla nominálně soukromá společnost, její aktivity naznačují přesah do politiky, a korupční případ je třeba nahlížet v širším kontextu. Představitelé CEFC propagovali strategii Pás a stezka a měli vazby na politické zahraničně-vlivové a armádní kruhy ČLR (viz kapitola 3.2). Případ ukazuje, že soukromé ekonomické zájmy CEFC nestojí samy o sobě a jsou propojeny se zahraničně-politickými zájmy ČLR. Cílem této práce je analyzovat roli CEFC v rámci agendy čínské zahraniční politiky, vazby představitelů CEFC na politiku a tím poukázat na provázanost zájmů CEFC a zájmů zahraniční politiky ČLR. Korupce CEFC je zasazena do kontextu čínského působení v Africe a prezentována jako problematický příklad. Cílem není tvrdit, že tento případ reprezentuje čínskou aktivitu v Africe, ale poukázat na praktiky, které mohou být používány.

V první části práce zmapují čínsko-africké vztahy a vliv Číny v Africe. Stručně představím historii vztahů od vzniku ČLR, zejména od devadesátých let a přelomu století, kdy začala být Čína v Africe aktivnější s tím, jak ekonomicky rostla. Zaměřím se především na čínské zájmy a politiku vůči Africe, jejich ekonomické vztahy a rámce spolupráce.

Čínsko-afriické vztahy a vliv Číny v Africe získávají stále větší akademickou pozornost a v posledních letech vyšlo k tématu mnoho monografií včetně případových studií zkoumajících čínské působení v konkrétní africké zemi či jiné konkrétní případy. Tato práce tak přispěje do diskurzu o čínském působení v Africe a doplní jej o novou případovou studii.

První část práce sestává z popisu čínsko-afriických vztahů na základě sekundární literatury proložené prameny v čínském jazyce. Vzhledem k neustálé proměně situace a mému záměru zachytit nejnovější vývoj, volím především publikace, které vyšly v posledních letech. Stěžejní literaturu představují dvě monografie (Abegunrin a Manyeruke 2020) a (Lahtinen 2018), které pro jejich relativně široký záběr využívám v téměř každé podkapitole. Dále v mnoha případech čerpám z 3. kapitoly Výroční zprávy pro kongres USA: China's Strategic Aims in Africa (U.S.-China Economic and Security Review Commission 2020), při popisu čínských zájmů nahlížím k (Thrall 2015), v otázce čínské politiky nezasahování do vnitřních záležitostí afrických států mi napomáhá (Hodzi 2019) a u iniciativy Pás a stezka odkazují na (Lau 2020). Mimoto cituji údaje z výzkumů a databází (China Africa Research Initiative) a (The Economist Intelligence Unit 2021) a v dílčích případech odkazují ke studiím a článkům analytických a zpravodajských serverů (*Sinopsis*, *Deloitte Insights*, *The Diplomat*). Prameny v první části práce zahrnují oficiální prohlášení a dokumenty na vládních webových stránkách ČLR o historických událostech, oficiální politice vůči Africe a jednotlivých formách spolupráce s Afrikou. Jedná se o stránky Ministerstva zahraničních věcí ČLR (*Zhonghua renmin guongheguo waijiao bu* 中华人民共和国外交部), Ministerstva obchodu ČLR (*Zhonghua renmin gongheguo shangwu bu* 中华人民共和国商务部), Fóra čínsko-afriické spolupráce (*Zhong fei hezuo luntan* 中非合作论坛) a Státní rady ČLR (*Zhonghua renmin gongheguo guowu yuan* 中华人民共和国国务院).

Čínsko-afriické vztahy jsou široké téma, na které existuje mnoho další literatury, většinou se zabývající konkrétními aspekty vztahů. Mezi nejznámější patří dílo *The Dragon's Gift: The Real Story of China in Africa* (Brautigam 2009) od přední odbornice k tématu a mimo jiné ředitelky China Africa Research Initiative, Deborah Brautigam.

V rámci debaty o čínském působení v Africe se autoři většinou kloní buď více ke kritickému, nebo pozitivnímu přístupu.² (Abegunrin a Manyeruke 2020) představují spíše pozitivní přístup a (Lahtinen 2018) je častěji kritičtější, ale přesto se obě díla snaží přinášet

² Tento rozdíl je výraznější spíše v novinářské sféře než v akademické.

oba pohledy na problematiku a poukazovat na širší kontext. Kritičtější tón má Výroční zpráva pro kongres USA (U.S.-China Economic and Security Review Commission 2020), neboť zohledňuje pohled Spojených států – hlavního politického rivala ČLR.

V druhé části práce se zaměřím na CEFC a korupční případ Patricka Ho a jeho okolnosti. Nejdříve představím společnost CEFC China, jejího předsedu Ye Jianminga a ekonomické aktivity společnosti v Číně a ve světě, a následně neziskové křídlo CEFC a jeho generálního tajemníka Patricka Ho. Poté zmapuji napojení představitelů CEFC na čínské politické kruhy a jejich podílení se na propagování oficiální politiky ČLR. Na závěr se budu zabývat korupčním případem afrických politiků Patrickem Ho. Práce ukáže, jak vypadaly vztahy mezi CEFC a oficiální politikou ČLR, zejména personální provázaností a propagací oficiální čínské politiky. Cílem je dát postavení CEFC do souvislosti s korupčním případem Patricka Ho.

Při analýze CEFC čerpám z čínského a světového tisku (*CNN, Financial Times, New York Times, South China Morning Post, The Guardian*)³, archivovaných webových stránek společnosti i neziskového křídla a studií a analýz serveru *Sinopsis*,⁴ zejména od doktora Martina Hály, a serveru *southseaconversations*⁵ od Andrew Chubba. Korupční případ Patricka Ho popisují na základě soudní žaloby z vyšetřování v USA (Department of Justice 2017) a tiskové zprávy z rozsudku (Department of Justice 2019).

2 Čína v Africe

V této kapitole představím vztahy mezi Čínou a africkým kontinentem. Nejprve shrnu jejich historii od prvních styků až po moderní dějiny a současnost. Moderní dějiny čínsko-afrických vztahů začínají po založení ČLR navázáním kontaktů s několika africkými zeměmi v padesátých a šedesátých letech 20. století. Vztahy v této době byly na čínské straně motivovány výhradně ideologicky, neboť ČLR hledala partnery se kterými se může vymezit vůči „imperialismu“ USA a „revizionismu“ SSSR, a jsou vykreslovány jako spolupráce rozvojových zemí s podobnou historií útlaku pod západními mocnostmi (Lahtinen 2018: 3). Od devadesátých let se vztahy začaly soustředit na ekonomickou výměnu a zejména od přelomu tisíciletí se ekonomická bilance a objem čínských investic v Africe zvyšují. Pro Čínu je ale po celou dobu stále zásadní politický význam vztahů

³ Některé odkazy na články internetového zpravodajství jsou uváděny v archivované verzi, která obsahuje celý text, neboť přístup k aktuální verzi je zpeněžen.

⁴ <https://sinopsis.cz/>

⁵ <https://southseaconversations.wordpress.com/>

s africkými státy, které veřejně vyjadřují podporu čínským politickým krokům a stojí za ČLR při hlasováních v OSN čímž jsou klíčové při naplňování čínských ambicí být světovou supervelmocí. Za poslední dvě desetiletí se čínská aktivita na africkém kontinentu výrazně zvýšila, Čína začala investovat, zejména do přírodních zdrojů, poskytla půjčky místním vládám na infrastrukturní projekty a na jejich stavbu začala vysílat čínské společnosti.

V kapitole se dále věnuji čínským zájmům v Africe (kategorizovaným na politické, ideologické, ekonomické a bezpečnostní), čínské politice vůči Africe, jejíž základem je Pět principů mírového soužití a je ukotvena v oficiálních dokumentech Ministerstva zahraničí ČLR, bezpečnostním otázkám a čínským aktivitám u Mírových sil OSN v Africe. Důležitou podkapitolou jsou ekonomické vztahy, kde představuji povahu vzájemného obchodu mezi Čínou a Afrikou a čínských půjček a investic v Africe a platformy, jimiž Čína své ekonomické aktivity na kontinentě institucionalizuje. Konkrétně to jsou Fórum čínsko-africké spolupráce (*Zhong fei hezuo luntan* 中非合作论坛), v jehož rámci se každé tři roky koná ministerská konference a její účastníci stanovují plán spolupráce na následující tři roky, a iniciativa Pás a stezka – strategie investic do zahraničí, která vytváří nové mezinárodní prostředí jemuž dominuje ČLR. Jedná se o komplexní pojetí, u něhož je často velmi složité určit, co do něj spadá a co ne a je důležité pro tuto práci, neboť jejím jménem reprezentovala své aktivity CEFC. Na závěr vypichuji rizika, která se sebou čínská aktivita v Africe přináší.

2.1 Politické pozadí

Pro popis vývoje čínské politiky vůči Africe v moderní době je potřeba se stručně zmínit o politickém vývoji v ČLR. Čínská lidová republika vznikla v roce 1949 vítězstvím KS Číny v občanské válce proti Kuomintangu (*Guomindang* 国民党) a od svého počátku až po konec Kulturní revoluce (*wuchan jieji wenhua dageming* 无产阶级文化大革命, 1966-1976) stál v jejím čele Mao Zedong 毛泽东 (1893-1976). Toto období je charakteristické ideologií a silnými represemi, Mao Zedong si vybudoval kult osobnosti, neustále vyvolával ideologické a politické kampaně a způsobil katastrofickou politiku Velkého skoku (*da yuejin* 大跃进, 1958-1962) a Kulturní revoluci. Další fáze přišla s nástupem Deng Xiaopinga 邓小平 (1904-1997) do vedení KS Číny. Deng Xiaoping otevřel Čínu světu a započal reformy hospodářství zvané Čtyři modernizace (*si ge xiandaihua* 四个现代化). Čína ve vztazích s cizími zeměmi ustoupila od ideologie a přešla

k pragmatismu a zaměření se na ekonomiku. Díky otevření se a liberalizaci trhu Čína zbohatla a nyní je druhou největší světovou ekonomikou a světovou velmocí. Od nástupu generálního tajemníka Xi Jinpinga 习近平 (1953-) v roce 2012 dochází k utužování autoritářských rysů režimu, Čína zvyšuje asertivitu v zahraniční politice a stupňuje prosazování svých geopolitických cílů.

2.2 Historický vývoj čínsko-afrických vztahů

Ke stykům mezi čínským císařstvím a africkým kontinentem docházelo v rámci obchodu již od starověku. V období dynastie Ming 明 (1368-1644) podnikl mořeplavec Zheng He 郑和 (1371-1434) několik významných plaveb během nichž zavítal i do východní Afriky a obchodoval s místním obyvatelstvem. Po jeho plavbách čínský dvůr zanevřel na mořeplavectví a k dalším zásadním kontaktům s Afrikou až do poloviny dvacátého století nedošlo (Lahtinen 2018: 2-3).

Ve vztazích ČLR s africkými zeměmi ve dvacátém století se reflektuje politický vývoj v Číně. V prvním období, za vlády Mao Zedonga od roku 1949 až do skončení Kulturní revoluce, byly vztahy řízeny zejména ideologií. V druhém období, po smrti Mao Zedonga a nástupu Deng Xiaopinga v roce 1978, začíná éra, kdy jsou vztahy více pragmatické a zaměřené na ekonomiku (Lahtinen 2018: 3, Abegunrin a Manyeruke 2020: 18).

Vztahy mezi Čínou a zeměmi Afriky v moderní době započaly v padesátých letech dvacátého století, v období probíhající dekolonizace Afriky a poté, co byla v roce 1949 založena Čínská lidová republika. Zahraniční politika ČLR byla v době vlády Mao Zedonga od roku 1949 až do skončení Kulturní revoluce řízena převážně ideologií. Čína ve vztazích s africkými zeměmi podle svých slov kladla důraz na společné „vymezení se vůči imperialismu, kolonialismu, rasismu a rozpínavosti, a na ochranu světového míru“ (Zhonghua renmin gongheguo waijiao bu 2000a). Dále zdůrazňovala, že obě strany mají podobné historické zkušenosti s útlakem pod imperialistickými mocnostmi a podporovala hnutí za nezávislost v zemích stále ještě pod koloniální nadvládou. Podpora afrických států byla pro ČLR politicky důležitá v mezinárodním prostředí, zejména při hlasování o přijetí ČLR do OSN (a nahrazení Čínské republiky na Taiwanu v roli reprezentanta Číny) v roce 1971 (Lahtinen 2018: 3).

K první diskuzi mezi čínskými a africkými představiteli došlo při Afro-asijské konferenci v Bandungu v roce 1955, kde ČLR reprezentoval premiér Zhou Enlai 周恩来

(1898-1976). Hned následujícího roku uzavřela Čína diplomatické styky s první africkou zemí – Egyptem. Zásadním krokem byla Zhou Enlaiova návštěva deseti nezávislých afrických států na přelomu let 1963 a 1964. Zhou Enlai představil Pět principů mírového soužití s africkými zeměmi – zásady zahraniční politiky vůči africkým zemím (konkrétní aplikace Pěti principů mírového soužití z bandungské konference), mezi něž mělo patřit i nezasahování do vnitřních záležitostí cizích států (*Zhonghua renmin gongheguo waijiao bu* 2000a). V duchu ideologické motivace vztahů bylo podle Abegunrin a Manyeruke (2020: 11) hlavním cílem této cesty vyzdvihnout v Africe profil Číny, neboť právě začínal její spor o směřování komunistického hnutí se Sovětským svazem. Během padesátých let Čína široce podporovala africká hnutí za nezávislost. S vývojem čínsko-sovětské roztržky v druhé polovině padesátých let omezila ČLR podporu afrických hnutí jen na ta, která neměla vazby na Moskvu. Čína se začala prezentovat jako alternativa ke dvěma blokům Studené války – USA a SSSR, čímž byla pro mnoho afrických zemí atraktivní a stavěla se do pozice vůdce zemí třetího světa⁶, které se vymezují vůči soupeření imperialistických mocností (Hodzi 2019: 78-79). Vztahy s africkými zeměmi se postupně rozvíjely. V době Zhou Enlaiovy návštěvy měla ČLR diplomatické styky s deseti státy na kontinentu a na konci sedmdesátých let to bylo již 44 nezávislých afrických států (Lahtinen 2018: 4). Čína v tomto období do Afriky vysílala experty a investovala do infrastrukturních projektů. V letech 1968-1976 byl postaven první velký čínský projekt v Africe – Tanzansko-zambijská železnice (*TAZARA*) – který stejně jako ostatní aktivity sloužil ideologickým záměrům Číny (Abegunrin a Manyeruke 2020: 18, 37). Nicméně v těchto letech, kdy probíhala Kulturní revoluce, Čína snížila svoji podporu africkým hnutím a kvůli ekonomickým dopadům revoluce obecně omezila finanční pomoc (Hodzi 2019: 82).

S příchodem Deng Xiaopinga do čela KS Číny po skončení Kulturní revoluce došlo ke změně zahraniční politiky ČLR od čisté ideologie k pragmatismu a ekonomickým zájmům. Deng Xiaoping razil politiku zaměřenou na hospodářský růst a ekonomická pomoc rozvojovým zemím v Africe postavená na ideologii šla stranou. Čínská angažovanost v Africe byla od doby Dengova nástupu motivována jednak ekonomicky – import přírodních zdrojů a nový trh pro odbyt čínského zboží a udržení ekonomické

⁶ V sedmdesátých letech 20. století přišla ČLR s vlastní Teorií tří světů (*san ge shijie de lilun* 三个世界的理论). První svět sestával ze supervelmocí USA a Sovětský svaz, druhý svět ze zbytku vyspělých, zejména evropských zemí a ve třetím světě byly rozvojové země, mezi nimi i ČLR. Tento koncept se lišil od západního Modelu tří světů, podle nějž prvním světlem byli USA a spojenci, druhým světlem země Východního bloku, ČLR a jejich spojenci a země třetího světa sestávaly z neúčastněných zemí.

expanze – a jednak politicky – šíření vlivu (a tedy zisk podpory na mezinárodním poli) (Hodzi 2019: 86-87). Zásadní zlom pro čínsko-afriické vztahy nastal po Masakru na náměstí Nebeského klidu v Pekingu v roce 1989, kdy se Čína dostala do izolace ze strany západních zemí a začala se obracet na Afriku. Ekonomický růst Číny podněcoval zahraniční expanzi a obchodní vztahy s Afrikou se v tomto období ve velkém rozvíjely. Čína začala do Afriky exportovat levné zboží a čínští obchodníci začali být na kontinentu aktivní. Podle Abegunrin a Manyeruke (2020: 30) tomu napomohla Čínská diaspora v Africe, která navázala kontakty se svými příbuznými v Číně a vznikla tak cesta pro rychlý vývoj obchodních aktivit. Generální tajemník Jiang Zemin 江泽民 (1926-), který ve funkci působil v letech 1989-2002, vyzýval čínské podnikatele k dobývání zahraničních trhů. V roce 2001 vstoupila Čína do Světové obchodní organizace (World Trade Organization). Tyto okolnosti zásadně podnítili zvyšující se ekonomickou aktivitu Číny v Africe od přelomu tisíciletí.

Čínská angažovanost v Africe je od počátku 21. století na vzestupu, neboť africké země hrají stále zásadnější roli v čínských politických, ekonomických, bezpečnostních a ideologických zájmech, s tím, jak se Čína snaží o realizaci svých geopolitických cílů. Spolupráce mezi Čínou a Afrikou je od roku 2000 formulována v rámci Fóra čínsko-afriické spolupráce. Vzájemné ekonomické vztahy a obchod se stále prohlubují, ovšem v průběhu let došlo k výkyvům v bilancích a změnám podoby ekonomických aktivit. Čínské investice do roku 2018 mírně stoupaly a objem obchodní bilance jde neustále nahoru (China Africa Research Initiative b). V roce 2013 představil Xi Jinping iniciativu Pás a stezka, která zahrnuje rozličné ekonomické aktivity Číny v zahraničí a zasahuje i do Afriky.

2.3 Čínské zájmy v Africe

Čínské zájmy v Africe můžeme kategorizovat na politické, ideologické, ekonomické a bezpečnostní, jak uvádí například Lahtinen (2018: 18). Hlavním politickým zájmem je podpora ČLR v mezinárodním prostředí a v jejích snahách prosadit své ambice formování nového světového řádu podle vlastních představ. Podle Výroční zprávy kongresu USA (U.S.-China Economic and Security Review Commission 2020: 138) je důkazem politické významnosti Afriky pro Čínu fakt, že od roku 1991 jsou každoročně africké země první destinací zahraniční cesty čínského ministra zahraničí. Africké země poskytují Číně v mezinárodním prostředí klíčovou podporu, obzvlášť co se týče citlivých otázek, které jsou předmětem mezinárodní kritiky. Mnoho afrických států oficiálně

vyjádřilo podporu čínské politice vůči národnostní menšině Ujgurů v autonomní oblasti Xinjiang, potlačení prodemokratických protestů ve Zvláštní administrativní oblasti Hongkong a zavedení zákona o státní bezpečnosti, čínským nárokům v Jihočínském moři či politice vůči Taiwanu.

Zásadní je také podpora při hlasování na půdě OSN, kde se Čína snaží prosadit svoji politiku. Africké země stojí za Čínou například při dosazování jejích politiků do čela jednotlivých organizací OSN či při prosazování rezolucí v Radě pro lidská práva. Rezoluce chtějí revizi konceptu lidských práv, jehož univerzalitu odmítají a snaží se prosadit hodnoty nezasahování a vzájemného dialogu států. Čína se tímto způsobem snaží do dokumentů OSN prosadit svůj ideologický jazyk (například pojmy „oboustranně prospěšná spolupráce“ *hezuo gongying* 合作共赢 a „Společenství sdíleného osudu lidstva“ *renlei mingyun gongtongti* 人类命运共同体) a formovat tak podobu mezinárodního prostředí podle svých zájmů (Worden 2020). Afrika je pro Čínu klíčová při snahách o export svého politického a ekonomického modelu, který prezentuje jako lepší alternativu západní liberální demokracie a snaží se, aby si africké vlády osvojily prvky tohoto modelu. Čínským zájmem na kontinentu je také kompletně eliminovat diplomatické vztahy zemí s Taiwanem, což se poměrně daří. Ze dvaceti afrických států, které v roce 1971 byly spojencem Taiwanu, zbyl dnes pouze jeden – Svazijsko (U.S.-China Economic and Security Review Commission 2020: 143, 148).

Ideologické zájmy se s politickými ve velkém překrývají. ČLR vymáhá uznávání své ideologie tím, že od ostatních zemí vyžaduje respektování politiky jedné Číny tak, jak ji sama vykládá (to znamená, že Taiwan je součástí ČLR) a aby stát mající diplomatický vztah s ČLR neměl oficiální vztah s Čínskou republikou na Taiwanu. Dále také zmíněným prosazováním svých ideologických pojmů a konceptů na mezinárodním poli, kde Afrika prokazuje klíčovou podporu.

Za hlavní ekonomické zájmy pokládají badatelé (Thrall 2015: 9) jednak přístup k přírodním zdrojům, v nichž Čína není soběstačná a je závislá na importu ze zahraničí a jednak využití potenciálu afrického trhu pro čínský export a investice. Obchodní aktivity v Africe dále představují možnost pro čínské společnosti nabrat zkušenosti.

Zvyšující se přítomnost čínských společností a občanů v Africe, v jednom z nejméně stabilních regionů světa, vytváří pro Peking zásadní bezpečnostní otázku. Čína potřebuje bránit své firmy a občany proti vnitrostátním nepokojům, terorismu a únosům. Některé Africké země, ve kterých Čína získává přírodní zdroje a kde má důležité

ekonomické zájmy, jsou poměrně nestabilní a místní ozbrojené konflikty či zločin mohou čínské působení ohrozit. Případy, kdy Čína musela zásadně řešit bezpečnost svých zájmů v Africe nastaly při ozbrojených konfliktech v Libyi (2011), Jižním Súdánu (2013), Mali (2012) či pirátství v oblasti Afrického rohu. Bezpečnostní angažovanost v Africe slouží Číně také ke zvyšování své reputace jako zodpovědné světové velmoci, která usiluje o mír (Thrall 2015: 16-18).

2.4 Čínská politika vůči Africe

Zhou Enlai v Alžírsku během své cesty po Africe v letech 1963-1964 představil Pět principů mírového soužití s africkými zeměmi. Ty jsou konkrétní aplikací Pěti principů mírového soužití (*heping gongchu wu xiang yuanze* 和平共处五项原则) – podle oficiálního výkladu základních principů zahraniční politiky ČLR. Principy byly poprvé zformulovány při jednáních s Indií v padesátých letech dvacátého století a zahrnují vzájemné respektování suverenity a územní celistvosti, vzájemné neútočení, nezasahování si do vnitřních záležitostí, rovnost a vzájemný prospěch a mírové soužití. Čína o Principech ve své zahraniční politice k Africe stále mluví i v současné době (Zhonghua renmin gongheguo waijiao bu 2000b).

V roce 2006 vydalo Ministerstvo zahraničních věcí ČLR oficiální politiku vůči Africe. Podle dokumentu jsou solidarita a spolupráce zásadním prvkem čínské mírové zahraniční politiky, a jako hlavní body vztahů uvádí přátelství a rovnost, vzájemný prospěch, vzájemnou podporu a úzkou spolupráci. Tyto body reflektují Pět principů mírového soužití, které dokument také zmiňuje. Politika dále jasně stanovuje rámce a způsoby spolupráce ve čtyřech konkrétních sférách. V politické sféře to je dialog na nejvyšší úrovni mezi vůdci zemí, výměna mezi zákonodárnými orgány, politickými stranami, konsultační mechanismy jednotlivých zemí (například bilaterální komise), spolupráce v mezinárodních záležitostech a výměny na lokálních administrativních úrovních. Čína bude s Afrikou v rámci mezinárodní spolupráce „koordinovat postoje“ a vzájemně se podporovat v otázkách státní suverenity a územní celistvosti, národní důstojnosti a lidských práv, a vytvářet nový mezinárodní politický a ekonomický řád. V ekonomické oblasti jsou hlavními metodami obchod, investice, finanční spolupráce, zemědělská spolupráce, budování infrastruktury, spolupráce v oblasti zdrojů, spolupráce v turismu, snižování dluhu, ekonomická podpora a multilaterální spolupráce. Politika mimo jiné slibuje zlepšení přístupu na čínský trh, odpuštění cel nejchudším africkým zemím, podporu čínským společnostem v investování, stavbě infrastruktury a ve spolupráci

při zpracovávání přírodních zdrojů v Africe. Dále ve společenské oblasti vytyčuje dokument spolupráci v rámci vzdělání a rozvoje lidských zdrojů, vědy a technologie, kulturních výměn, zdravotnictví, médií, administrativy, konzulární kooperace, masových organizací, životního prostředí a humanitární pomoci. Poslední sférou spolupráce je bezpečnost a zahrnuje vojenskou spolupráci, urovnávání konfliktů a operace mírových sil, justiční a policejní spolupráci a netradiční oblasti bezpečnosti (například zpravodajská spolupráce). Politika na závěr zdůrazňuje roli Fóra čínsko-afričké spolupráce jako mechanismu komunikace a zmiňuje spolupráci s africkými organizacemi, zejména s Africkou unií (Zhonghua renmin gongheguo waijiao bu 2006).

V roce 2015 vyšla revidovaná verze oficiální politiky vůči Africe. Nový dokument povyšuje vztahy na komplexní strategické partnerství a chce posílit „Společenství sdíleného osudu mezi Čínou a Afrikou“ (*zhong fei mingyun gongtongti* 中非命运共同体), pojem, který se v první verzi neobjevil. Tato dikce podle Výroční zprávy kongresu USA (U.S.-China Economic and Security Review Commission 2020: 138) znamená, že Čína vztahy považuje za jedny z nejdůležitějších. Výroční zpráva (U.S.-China Economic and Security Review Commission 2020: 138-139) dále poukazuje na prvky zvýšené asertivity v této verzi čínské politiky vůči Africe. Například zájem Pekingu propagovat státem řízený ekonomický rozvoj skrze své nejužší partnery na kontinentu či vyzývání afrických zemí, aby se učily od čínské zkušenosti v různých oblastech jako vymáhání práva, soudní procesy, média, a aby stavěly svůj rozvoj na častých výměnách s Čínou a účastnili se výcviků vedených Čínou. Dokument rozšiřuje a rozvíjí body, které byly nastíněny první verzí z roku 2006 a dokazuje, že vztahy s africkými zeměmi jsou pro Čínu stále důležitější (Zhonghua renmin gongheguo waijiao bu 2015).

Jedním ze zásadních a často zdůrazňovaných principů zahraniční politiky ČLR (a jedním z Pěti principů mírového soužití) je nezasahování do vnitřních záležitostí cizích zemí. Na počátku moderních čínsko-afričských vztahů byla Čína na kontinentu nově příchozím hráčem a čelila silné konkurenci dalších mezinárodních aktérů, kteří měli s africkými zeměmi pevnější vazby – evropské země kvůli koloniální minulosti, USA kvůli své ekonomické dominanci (ale i jiné státy, například Rusko [Sovětský svaz] či Japonsko). Čína proto musela nabídnout lepší podmínky než globální rivalové, například nezasahování do vnitřních záležitostí. To bylo pro mnoho afrických států, které se v období Studené války nechtěly klonit ani na jednu stranu, atraktivní. Přístup nezasahování je atraktivní i dnes, kdy je alternativou přístupu západních zemí, které ve vztazích s africkými státy od svých protějšků často vyžadují například dodržování lidských práv.

Hodzi (2019: 213) ovšem upozorňuje, že Čína v některých případech zasahuje do vnitřních záležitostí zemí v Africe. Konkrétně se jedná o různé formy intervence do vnitrostátních konfliktů, které ohrožují čínské obchodní zájmy a bezpečnost čínských občanů v dané zemi. Čína se podílela na zasahování do konfliktů v Libyi, Mali a Jižním Súdánu skrze multilaterální instituce – Radu bezpečnosti OSN (United Nations Security Council) (jejíž je stálým členem, a kterou nechala uvalit sankce či schválit vojenskou intervenci) a Mírové síly OSN (United Nations Peacekeeping), a skrze snahy o mediaci. Nezasahování zpochybňuje také fakt, že Čína prodává do Afriky zbraně jak vládám, tak povstaleckým skupinám. Podle Hodziho (2019: 89) Čína stále více zasahuje do záležitostí jiných zemí s tím, jak roste její ekonomická síla a pozice v mezinárodním prostředí. Nicméně sám poznamenává, že Čína zasahovala do vnitřních záležitostí afrických zemí již v době, kdy soupeřila o vliv se Sovětským svazem a finančně podporovala proti-sovětská hnutí (Hodzi 2019: 80-81). Nezasahování zůstává oficiálně základním principem čínské zahraniční politiky, přestože v několika případech bylo porušeno, což podle Hodziho (2019: 213) poukazuje na flexibilní výklad této politiky ze strany ČLR. Případy intervencí indikují, že čínské nezasahování do dění v afrických zemích je na ústupu, zatím ovšem velmi pomalém, neboť je hlavní konkurenční výhodou Číny v Africe (Hodzi 2019: 211-212). I Lahtinen (2018: 29) tvrdí, že přístup nezasahování do vnitřních záležitostí zemí v Africe již není realitou, přestože oficiálně stále platí.

2.5 Vojenská a bezpečnostní angažovanost

Čína se převážně vyhýbá otevřeným unilaterálním zásahům do dění v afrických zemích a bezpečnost svých zájmů se snaží zajišťovat skrze multilaterální systémy. Nejvýraznější je účast na misích Mírových sil OSN, jež Čína dříve zavrhovala pro „zasahování do vnitřních záležitostí jiných států“ (Hodzi 2019: 211). Čína se připojila k Mírovým silám v roce 1990 a postupně začala vysílat na mise civilní i vojenské jednotky, významněji se ovšem začala angažovat od nástupu generálního tajemníka Xi Jinpinga. Ten v roce 2015 přislíbil navýšení počtů čínských jednotek i finanční podpory a nyní je ČLR druhým největším přispěvatelem Mírových sil. Čína se účastnila misí ve více než dvaceti afrických státech, mezi nimi Súdán, Jižní Súdán, Libérie či Demokratická republika Kongo, a jak upozorňuje Hodzi (2019: 227), Čína se snaží, aby její jednotky byly umístěny zejména tam, kde mohou sloužit k ochraně jejích zájmů. O tom, že se Čína snaží využít Mírové síly k ochraně vlastních zájmů nepochybuje ani Lahtinen (2018: 28). Podíl na operacích Mírových sil OSN a jejich financování má pro Čínu také význam v tom, že

zvyšuje její vliv při rozhodování v OSN, zlepšuje mezinárodní image a pomáhá lépe získávat zpravodajské informace (Lahtinen 2018: 29).

Afrika je místem první vojenské základny ČLR v zahraničí. V roce 2018 otevřela Čína svoji vojenskou základnu v Džibutsku, jedné z nejmenších a nejchudších zemí Afriky, která ovšem disponuje strategickým umístěním. Džibutsko se nachází v Africkém rohu, na pobřeží strategicky významného průlivu Bab-al-Mandab spojující Rudé moře s Adenským zálivem a oddělující zemi od Arabského poloostrova. Díky této lokaci je Džibutsko atraktivním místem pro vojenské působení cizích velmocí; kromě Číny zde mají klíčovou vojenskou základnu Spojené státy, Francie, Itálie a Japonsko. Otevření čínské základny, které je pro ostatní aktéry, zejména Spojené státy, znepokojující, s sebou přineslo velké investiční dohody pro Džibutsko.

Čínský vliv ve vojenských záležitostech na kontinentu představuje také prodej zbraní. Abegunrin a Manyeruke (2020: 173-174) uvádějí, že přestože je podíl čínských společností na obchodu se zbraněmi v Africe podle oficiálních údajů relativně malý, může být skutečná situace podceňena, neboť velká část zbraní putuje do afrických zemí skrze prostředníky, kteří prodávají jak vládám, tak povstaleckým skupinám a prodávají i do zemí pod zbrojním embargem OSN.

2.6 Ekonomické vztahy

Ekonomické vztahy ČLR a Afriky se začaly ve větší míře rozvíjet s příchodem Deng Xiaopingových ekonomických reforem a zásadní růst zažívají od devadesátých let a zejména pak od počátku 21. století, kdy Čína začala umožňovat emigraci do Afriky a volný pohyb osob a firem. V té době také vstoupila do WTO a její ekonomika raketově vzrostla. Za jejich základ se nejčastěji uvádí zájem Číny o přírodní zdroje a odbytiště pro svou rostoucí ekonomiku a na druhé straně zájem Afriky o finanční zdroje na stavbu tamní infrastruktury (Abegunrin a Manyeruke 2020: 27).

Čínský ekonomický růst, který vedl k průmyslovému rozvoji a budování infrastruktury ve velkém měřítku, vyžaduje dodávku značného množství přírodních surovin, zejména ropy a nerostů. Na přírodních zdrojích stojí energetika, a jak uvádí Abegunrin a Manyeruke (2020: 60), Čína je největším energetickým spotřebitelem na světě a energetická bezpečnost je klíčová jednak pro ekonomiku, ale také pro legitimitu a přežití KS Číny. Čína v této oblasti při obrovské poptávce a spotřebě není soběstačná a závisí na importu ze zahraničí, který právě mnohé africké země poskytují. V těchto zemích čínské státní podniky investují do těžebních společností, skupují doly a samy se na procesu

zpracování a následného exportu surovin podílejí, čímž si Čína zajišťuje stabilní přísun surovin a získává větší kontrolu nad světovými dodávkami. Nicméně například u ropy není Afrika hlavním zdrojem, Čína stále sama vyprodukuje většinu z toho, co spotřebuje a většina importované ropy pochází z Blízkého východu. Závislost na dodávkách z Blízkého východu chce ale minimalizovat, což je také důvodem pro rostoucí zájem o africkou ropu. Významné investice do ropy pak v posledních letech putovaly do zemí jako Niger, Angola, Mosambik, Uganda a Nigérie. (U.S.-China Economic and Security Review Commission 2020: 160) Kromě ropy jsou pro Čínu důležité africké minerály, například většinu kobaltu importuje z Konžské demokratické republiky, kde vlastní několik těžebních společností. Investice do nerostů a kovů dále zahrnují měď v Zambii, chrom a platinu v Zimbabwe či železnou rudu v Gambii a mnohé další (Lahtinen 2018: 42).

Pro ekonomický rozvoj je stavebním kamenem kvalitní, spolehlivá a rozvinutá infrastruktura, přičemž většina afrických zemí se potýká s jejím nedostatkem a velmi pomalým tempem výstavby. A právě zde hraje klíčovou roli Čína jakožto největší investor do infrastruktury v Africe (Edinger a Labuschagne 2019). Čína financuje stavby silnic, železnic, přehrad, přístavů, letišť a dalších projektů po celém kontinentu, ale ohledně financování, které je založeno na půjčkách, je velmi netransparentní, často neuvádí údaje o částkách a je těžké podobu těchto procesů zmapovat. Lahtinen popisuje proces financování takto:

„Čínská vláda využívá zvýhodněné půjčky aplikované čínskou Exim bankou (Export Import Bank of China, *zhongguo jinchukou inhang* 中国进出口银行), aby si zajistila obchodní dohody. Čína výměnou požaduje, aby při smlouvách o infrastruktuře a ostatních projektech byly upřednostněny ‚schválené‘ čínské společnosti, státní podniky a společné firmy s čínskými obchodníky.“ (Lahtinen 2018: 42)

Exim banka – čínská státní banka spravována Státní radou ČLR (*zhonghua renmin gongheguo guowuyuan* 中华人民共和国国务院) je hlavním, ale ne jediným prostředníkem na cestě čínských peněz do Afriky. Jak uvádí ekonomická studie Edingera a Labuschagne (2019), z celkového množství půjček v letech 2000-2015 jich 67 % šlo přes Exim banku, 13 % přes Čínskou rozvojovou banku (*guojia kaifa yinhang* 国家开发银行) a zbytek přes jiné zdroje, z nichž významným je v roce 2007 založený Čínsko-africký

rozvojový fond (*zhong fei fazhan jijin* 中非发展基金). Samotných infrastrukturních projektů se pak ujímají čínské stavební společnosti.

Čína buduje infrastrukturu a poskytuje půjčky zejména v zemích bohatých na přírodní zdroje (Abegunrin a Manyeruke 2020: 27). V několika případech poskytla Čína půjčku, která mohla být následně splacena v určité komoditě a nikoli penězi. Tato často kritizovaná praktika půjčky a splátky se nazývá „zdroje za infrastrukturu“, někdy také „angolský vzor“ podle nejvýraznějšího případu Angoly, která infrastrukturu splácí ropou. Další státy splácející velkou částku v tomto modelu jsou Konžská republika, Konžská demokratická republika či Guinea (U.S.-China Economic and Security Review Commission 2020: 161-162).

Suroviny představují klíčový produkt čínského importu z Afriky. Na druhé straně stojí čínský export zahrnující široké spektrum zboží zpracovatelského průmyslu, které míří do Afriky. Levné oblečení, auta a jiné produkty importované z Číny zaplňují africký trh, na kterém se zboží s nízkými cenami a ve velkém množství dobře uchytává. Čínské produkty jsou vyráběny levněji a často kvalitněji než místní, pro které představují významnou konkurenci. Pro Čínu je africký trh díky své velké kapacitě ideální, na rozdíl od Západních trhů mu v současné době nehrozí přesycení a část výrobní nadprodukce zde může nalézt odbyt. Záplava levného čínského zboží je sice atraktivní pro africké spotřebitele, ovšem pro místní výrobní a zpracovatelské společnosti představuje konkurenci, které se obtížně vyrovnávají. Tento obchod se ve velkém objemu uskutečňuje pouze ve směru z Číny do afrických zemí a nikoli naopak, Čína o africké zboží nemá velký zájem (Abegunrin a Manyeruke 2020: 33).

V kontextu celkového zahraničního obchodu Číny zaujímá Afrika pouze malou část a zdaleka se nerovná obchodní bilanci Číny s Evropskou unií a Spojenými státy, nicméně pro Afriku je Čína klíčovým obchodním partnerem. V rámci států předstihla v roce 2009 ČLR Spojené státy v roli největšího obchodního partnera Afriky, a pokud započítáme Evropskou unii, bude Čína na druhé příčce (Abegunrin a Manyeruke 2020: 28). Růst obchodní bilance mezi Čínou a Afrikou od počátku tisíciletí potvrzuje studie Výzkumné iniciativy Číny a Afriky (China Africa Research Initiative)⁷ při Univerzitě Johnse Hopkinse mapující vzájemný obchod Číny s Afrikou mezi lety 2002-2019. Podle studie se

⁷ Existuje mnoho studií vyčísľujících hodnoty v rámci čínsko-afrických ekonomických vztahů a jejich údaje se často liší. V této práci odkazuji na studie Výzkumné iniciativy Číny a Afriky, které čerpají z dostupných oficiálních zdrojů.

roční bilance pár jednotek miliard amerických dolarů (USD) z roku 2002 vyhoupla na 192 miliard USD v roce 2019. V poměru exportu a importu převažuje každý rok čínský export do Afriky oproti importu (China Africa Research Initiative a). Dlouhodobý a postupný růst zažívají i čínské investice v afrických zemích, ukazuje další studie Výzkumné iniciativy Číny a Afriky na hodnotách přímých zahraničních investic (PZI). Ty zahrnují nákup společností či podílu na jejích akciích v zahraničí; v případě čínských PZI v Africe se mimo jiné jedná o velké investice do společností, které těží a zpracovávají přírodní zdroje. Celková hodnota čínských PZI v Africe se od 75 milionů USD v roce 2003 dostala na 2,7 miliardy USD v roce 2019. Oproti tomu PZI Spojených států v Africe ukazují opačný trend a klesají (China Africa Research Initiative b). Výzkumná iniciativa Číny a Afriky ve spolupráci s Centrem globální rozvojové politiky (Global Development Policy Center) při Bostonské univerzitě zmapovala také čínské půjčky Africe. V letech 2000-2019 poskytla ČLR africkým zemím 1141 půjček v celkové hodnotě 153 miliard USD. Roční objem pozvolna rostl od 113 milionů USD v roce 2000 a vyvrcholil na 28,3 miliardách USD v roce 2016, načež začal klesat a v roce 2019 činila hodnota půjček už pouze 7 miliard USD. Největší podíl půjček připadl dopravě (dopravní infrastruktura), celkově 46,6 miliard USD, na druhém místě skončila energetika (38 miliard USD) a na třetím těžba (18,4 miliard USD) (China Africa Research Initiative a Boston University Global Development Policy Center 2021).

Nedávný pokles objemů půjček naznačuje trend, na který upozorňují i Abegunrin a Manyeruke (2020: 48-49), podle nichž Čína v posledních pár letech mění vzor své finanční angažovanosti v Africe, opouští praktiku „zdroje za infrastrukturu“ a více se soustředí na podporu investic čínských společností skrze finance z rozvojových institucí jako Čínská rozvojová banka či Čínsko-africký rozvojový fond. Snahy o podporu čínských investic v Africe mají odrážet realitu toho, že dosavadní investice zůstávají celkově i v porovnání s ostatními regiony nízké.

2.6.1 Fórum čínsko-africké spolupráce

Na začátku nejnovějšího rozvoje čínsko-afrických ekonomických vztahů v roce 2000 vznikla platforma se záměrem posílit a lépe koordinovat spolupráci Číny a Afriky – Fórum čínsko-africké spolupráce (FOCAC, *zhong fei hezuo luntan* 中非合作论坛). Kooperace má zahrnovat různé sektory, ale hlavním bodem je bezpochyby ekonomická spolupráce a plánování investic a obchodu. Vznik fóra znamenal formální institucionalizaci vztahů, které se pomalu rozvíjely během druhé poloviny dvacátého

století, přičemž hlavním předpokladem byly Jiang Zeminovy snahy o obchodně motivované vztahy v devadesátých letech (Lau 2020: 161). Deborah Brautigam v rozhovoru připomíná, že FOCAC není originální čínský koncept a že bylo založeno po vzoru japonské platformy Tokijská mezinárodní konference o africkém rozvoji (Tokyo International Conference on Africa's Development) (Tiezzi 2020). Od svého vzniku v roce 2000 se fórum koná jako ministerská konference (*buzhang ji huiyi* 部长级会议) každé tři roky, hostitelem je vždy střídavě jednou ČLR a jednou africká země a účastníky jsou nejvyšší politici z Číny a Afriky. Od roku 2006 se jako hlavní událost konají FOCAC summity (*fenghui* 峰会), doposud proběhly tři. První ročník ministerské konference se konal v Pekingu a přijal zakládající dokumenty: Pekingská deklarace Fóra čínsko-africké spolupráce (*zhong fei hezuo luntan beijing xuanyan* 中非合作论坛北京宣言) a Program čínsko-africké ekonomické a společenské rozvojové spolupráce (*zhong fei jingji he shehui fazhan hezuo gangling* 中非经济和社会发展合作纲领). Druhý ročník proběhl v etiopské Addis Abebě v roce 2003 a třetí v roce 2006 v Pekingu, který byl zároveň prvním summitem FOCAC. Na summitu Čína přislíbila založení Čínsko-afrického rozvojového fondu a zvláštních ekonomických zón. V roce 2009 hostil ministerskou konferenci Egypt v Šarm aš-Šajchu a o tři roky později v roce 2012 Čína v Pekingu. V následujících letech 2015 a 2018 se konaly FOCAC summity, nejdříve v jihoafrickém Johannesburgu a naposledy opět v Pekingu. V roce 2021 se má konat ministerská konference v Senegalu (Zhong fei hezuo luntan 2019). Na každé konferenci a na každém summitu prezentuje Čína balíček, který v následujících třech letech formou půjček investuje do Afriky. Ohlášená částka se od 5 miliard USD na summitu 2006 zvedla na 60 miliard USD na summitech z let 2015 a 2018. Nezvednutí se částky balíčku na posledním summitu podle Abegunrin a Manyeruke (2020: 47-48) potvrzuje změny finanční strategie Číny vůči Africe, které charakterizuje upouštění od vysokých půjček.

Lau (2020: 163) upozorňuje, že FOCAC není modelový rámec spolupráce dvou partnerů, jak se běžně snaží prezentovat, ale jedna z iniciativ vlády ČLR. Jedná se o významnou mezinárodní platformu, skrz kterou Peking prosazuje své zájmy a svou politiku vůči africkým zemím, ovlivňuje je a manipuluje jimi. Afrika je pouze pasivním partnerem. FOCAC tedy není platforma pro komunikaci rovnocenného partnerství, ale prostředek k prosazování zájmů čínské zahraniční politiky. Do vztahu mezi Čínou a Afrikou vstupuje v posledních letech také čínská iniciativa Pás a stezka.

2.6.2 Pás a stezka

Iniciativa Pás a stezka (*yidai yilu* 一带一路, také Nová Hedvábná stezka, anglicky Belt and Road Initiative, dříve One Belt One Road) je zahraničně politická strategie ČLR generálního tajemníka Xi Jinpinga, kterou představil v roce 2013, krátce po svém nástupu do funkce. Jedná se o projekt, který má ekonomicky propojit Čínu s ostatními státy světa, zejména budováním infrastruktury – silnic, železnic, přístavů, ropovodů atd. Sestává ze dvou částí – „pásu“, který představuje suchozemskou část a vede z Číny přes Střední Asii do Evropy, a „stezky“, která jakožto námořní trasa mezi přístavy spojuje Čínu s jihovýchodní Asií, jižní Asií, východní Afrikou a Evropou. Iniciativa nemá přesnou definici a výklad její povahy prošel změnami, přesto hlavní myšlenka zůstává. První oficiální dokument Vize a akce Pásu a stezky (*yidai yilu de yuanjing yu xingdong* 一带一路的愿景与行动) vyšel až v roce 2015. Podle něj se „iniciativa snaží prosadit uspořádaný a volný tok ekonomiky, vysoce efektivní alokaci zdrojů a hlubokou integraci trhů tím, že zlepší propojení mezi Asií, Evropou a Afrikou a jejich přílehlými moři“ (State Council 2015). Mnozí ovšem tvrdí, že hlavním cílem je dosažení vlastních geopolitických cílů. Čína se novým projektem snaží využít svoji ekonomickou sílu pro získání politického vlivu a účast ostatních zemí v iniciativě jí umožní být uprostřed sinocentrického regionálního uspořádání (Rolland 2017). Mimoto může Čína skrze svoji platformu propagovat svůj model ekonomického růstu (tržní ekonomika s autoritářskou vládou) jako vzor pro ostatní země (Lau 2020: 169-170).

Již od vyhlášení iniciativy v roce 2013 se země postupně začaly přidávat a podepisovat s Čínou dohody o spolupráci, nyní je to 171 zemí a mezinárodních organizací, které uzavřely 205 dohod o spolupráci (Zhonghua renmin gongheguo shangwu bu 2021). Jakožto projekt zaměřený především na asijsko-evropskou integraci, iniciativa Pás a stezka ze začátku nebrala zřetel na Afriku. První africké země, zejména z východní Afriky při pobřeží námořní trasy do Evropy, se začaly začleňovat v roce 2015, v průběhu let se přidávaly další a nyní je součástí iniciativy již většina zemí v Africe. Na FOCAC summitu 2018 byla iniciativa Pás a stezka poprvé oficiálně uvedena jako rámec spolupráce pro Čínu a Afriku (Zhong fei hezuo luntan 2019). Přejít od téměř ignorování Afriky k jejímu zahrnutí vyvolává otázky, zda to znamená změnu v čínském přístupu k Africe. Obecně se má za to, že spíše ne. Čínsko-africká spolupráce je již institucionalizována skrze FOCAC a je výsledkem dlouhodobějšího trendu, který se s příchodem Pásu a stezky nijak zásadně pravděpodobně nezmění (Lau 2020: 171). Podle Laua (2020: 174) je zahrnutí Afriky do

iniciativy známkou zvýšených snah Číny o propagování modelu svého ekonomického rozvoje.

Dohody o spolupráci v rámci iniciativy Pás a stezka jsou poměrně vágní a často nemusí být zřejmé, co vše je doopravdy součástí. Tento problém hraje roli i v korupčním případě Patricka Ho, kterým se zabývám ve druhé části práce, neboť Ho své ekonomické aktivity zaštiťoval šířením Pásu a stezky, stejně jako společnost CEFC, se kterou byl spjatý.

2.7 Kritika a rizika

Čínské působení v Africe (a stejně tak i celý projekt Pás a stezka) má jisté pozitivní dopady, zejména v podobě budování v daných zemích velmi potřebné infrastruktury. Na druhé straně přináší řadu rizik a problémů, na které kritici upozorňují. Nejznámějším případem toho, jakou hrozbu může představovat ponechání stavby kritické infrastruktury čínské vládě je kauza krádeže dat ze sídla Africké unie v Addis Abebě. Čínská vláda v roce 2006 oznámila projekt nového sídla Africké unie, jehož stavbu v hodnotě 200 milionů USD kompletně financovala a v roce 2012 se konalo slavnostní otevření a zahájení provozu. O šest let později vyšlo najevo, že počítačové servery v budově každou noc odesílaly data na servery v Šanghaji, včetně nahrávek odposlechů z později objevených tajně schovaných mikrofonů (Abegunrin a Manyeruke 2020: 21-22).

Mezi největší rizika patří obavy ze zvýšeného politického vlivu Číny nad africkými zeměmi, pádu do dluhových pastí a vysávání afrických přírodních zdrojů – jevy, někdy označované jako „neokolonialismus“. Světová banka a Mezinárodní měnový fond varují, že prudký růst afrického dluhu je neudržitelný a že na vině jsou neprůhledné čínské půjčky (U.S.-China Economic and Security Review Commission 2020: 163). Dalšími tématy kritiky jsou netransparentnost, podpora represivních režimů, nedbání na ochranu životního prostředí a nefér obchodní praktiky – nefér konkurence vůči místním obchodníkům, špatné pracovní podmínky pro místní a dovážení nekvalifikované pracovní síly z Číny (Lahtinen 2018: 45-46).

Ne tak často zmiňovaný a neméně závažný problém představuje riziko korupce. Jak uvedla soudkyně Loretta Preska u případu Patricka Ho: „Korupce je zákeřný mor“, který „se nachází ve všech zemích – velkých i malých, bohatých i chudých – ale právě v rozvojovém světě jsou její dopady nejničivější“ (Department of Justice 2019). Riziko výskytu korupce v kontextu čínsko-afrických vztahů podporuje fakt, že se korupce častěji a ve větší míře vyskytuje v autoritářských režimech. Výzkum indexu demokracie za rok 2020 prováděný časopisem The Economist označuje 27 afrických zemí za autoritářské

režimy, 14 zemí za hybridní režimy a 8 zemí za demokratické režimy (ze kterých 7 jsou „nedokonalé demokracie“ [flawed democracy] a pouze jeden stát je hodnocen jako plná demokracie [full democracy]) (The Economist Intelligence Unit 2021). Konstelace rozsáhlé a netransparentní spolupráce autoritářského režimu ČLR se skupinou zemí, mezi nimiž autoritářské režimy převažují pak může vytvářet podhoubí pro výskyt korupčních případů. Jedním takovým, jímž se zabývá druhá část práce, je korupce v režii Patricka Ho, spřízněného se společností, která propagovala iniciativu Pás a stezka – CEFC.

3 CEFC a korupční případ Patricka Ho

Představitel neziskového křídla CEFC (CEFC NGO, China Energy Fund Committee, *zhonghua nengyuan jijinhui* 中华能源基金会) Patrick Ho Chi-pching (Patrick Ho, *He Zhiping* 何志平) byl v listopadu 2017 na letišti Johna F. Kennedyho v New Yorku zatčen agenty Federálního úřadu pro vyšetřování (Federal Bureau of Investigation, FBI) a na základě obvinění z korupce a praní špinavých peněz vzat do vazby. O rok později, v prosinci 2018 byl usvědčen z porušení Zákona proti korupčním praktikám v cizině (Foreign Corrupt Practices Act, FCPA) a praní špinavých peněz, a v březnu 2019 jej soud Jižního obvodu New Yorku (Southern District of New York) poslal na tři roky do vězení a udělil mu pokutu 400 tisíc USD. Ke korupci došlo ve jménu společnosti CEFC China Energy (*zhongguo huaxin nengyuan* 中国华信能源), pro kterou se Patrick Ho snažil svým jednáním získat výhodné obchodní podmínky a která byla mateřskou společností CEFC NGO a financovala ji. Případ se podle článku CNN podobá „scénáři hollywoodského filmu. Rozprostíral se na třech kontinentech a zahrnoval miliony dolarů a tajné schůzky s africkými vůdci uprostřed saharské pouště.“ (Marsh 2019)

Případ sestává ze dvou částí – pokus o uplacení prezidenta Čadu a uplacení nejvyšších politiků Ugandy. Od roku 2014 začal Patrick Ho budovat vztahy s nejvyššími africkými politiky, se kterými se seznámil na půdě OSN v New Yorku. Nejprve s bývalým ministrem zahraničí Senegalu, Cheikhem Tidiane Gadiem, který posléze sloužil jako prostředník s dalšími politiky. Cheikh Gadio byl v roce 2017 zatčen spolu s Patrickem Ho, nakonec ovšem proti Hoovi svědčil a byl zbaven obvinění. Patrick Ho nejdříve navázal kontakt s prezidentem Čadu Idrissem Débym, který jej informoval o lukrativní možnosti investice do ropy v Čadu pro CEFC China, načež Patrick Ho nabídl úplatek 2 milionů USD, který prezident Déby odmítl. Ho se dále začal sdružovat s ministrem zahraničních věcí Ugandy Samem Kutesou, v té době (2014-2015) předsedou Valného shromáždění OSN (United Nations General Assembly), a později i prezidentem Ugandy Yoweri Musevenim, se kterými domlouval obchodní možnosti pro CEFC China v Ugandě. Ho poskytl Kutesymu úplatek ve výši 500 tisíc USD.

CEFC China, v jejímž zájmu Patrick Ho jednal, je čínská soukromá společnost založená Ye Jianmingem 叶简明, která zažila od svého vzniku v roce 2002 raketový růst a již o třináct let později se dostala do světového žebříčku společností s největším výnosem

Fortune Global 500. Společnost investovala na mnoha místech po celém světě, své aktivity spojovala s iniciativou Pás a stezka a její vedení mělo navenek blízko k čínské vládě. Patrick Ho byl generálním tajemníkem CEFC NGO, think tanku zaměřeného na energetiku a veřejnou diplomacii, který vznikl pod CEFC China a obdržel speciální konsultativní status při Ekonomické a sociální radě OSN (United Nations Economic and Social Council). Aktivity CEFC NGO zahrnovaly konference propagující Pás a stezku a mnozí účastníci si think tank spojovali spíše s čínskou vládou než ropným konglomerátem (Marsh 2018).

V následujících podkapitolách představím CEFC v širším kontextu a její aktivity v Číně i v zahraničí, které popíšu na základě novinových článků světového a čínského tisku, studií a archivovaných verzí webových stránek CEFC. Z těchto aktivit představují velkou část investice v České republice. Jádrem práce je popis korupčního případu Patricka Ho v Africe na základě žaloby z vyšetřování případu v USA. Analýza případu představí praktiky uplácení předních politiků v Čadu a Ugandě ve jménu čínské společnosti, která se prezentuje oficiální zahraničně politickým konceptem ČLR – Pásem a stezkou.

Kapitola se také zabývá vztahy mezi CEFC a čínskými vládními kruhy a oficiální čínskou politikou, zejména Pásem a stezkou. Vzhledem k vágnosti iniciativy a absenci jejího užšího vymezení se k ní může hlásit široká škála čínských společností investujících v zemích zahrnutých do iniciativy a snažit se na oficiální politice ČLR přizívit. Takový je i předpoklad pro případ CEFC: společnost se angažovaností v politických záležitostech a snahami o navázání vztahů na nejvyšších politických patrech snažila zvýšit svoji prestiž a svůj dosah. Tato provázanost nemusí nutně znamenat silný politický vliv ve společnosti ze strany KS Číny, ale snahy CEFC se politickou podporou zaštitit. To vyhovovalo i čínské vládě, která se mohla pyšnit v té době úspěšným účastníkem iniciativy. Časopis *Fortune*, kterému jako jedinému ze západních médií Ye Jianming poskytl rozhovor, přichází v článku s podobným tvrzením:

„Nabírání bývalých armádních představitelů s vlivem v Komunistické straně do CEFC se dá interpretovat rozdílnými způsoby. Buď tak, že je CEFC de facto nástroj státu pro uzavírání dohod po celém světě. Což by znamenalo, že je to jednou z mnoha soukromých čínských společností, které při expandování do zahraničí pomáhají nejasné vztahy s vládou. Nebo tak, že je CEFC skutečně soukromá společnost a k vládě se přibližuje proto, že je to dobré pro obchod. ... Druhé vysvětlení se zdá být pravděpodobnější...“ (Cendrowski 2016)

3.1 Konglomerát CEFC a Ye Jianming

Od té doby, co se CEFC China zviditelnila „nákupní horečkou“ v České republice v roce 2015, začali novináři a pozorovatelé zkoumat, co je tato společnost zač. Zjistilo se, že CEFC China má nejasné vlastnické struktury, za krátkou dobu se stala jednou z nejbohatších soukromých čínských společností, má vazby na politické kruhy a celkově se toho o ní a jejím majiteli Ye Jianmingovi moc neví. Vysloužila si označení „tajemné impérium“ (Hála 2018). Původy a vazbami CEFC a Ye Jianminga se zabývali čínští investigativní novináři z internetových médií jako *Jiemian* 界面 či *Caixin* 财新. Čínský režim ovšem nechal investigativní reportáže a články brzy zcenzurovat, proto na ně v této práci odkazují skrz jiné studie (např. na *Sinopsis*) či uchované verze (na *southseaconversations* 讨论海南).

3.1.1 Vzestup Ye Jianminga

Soukromou čínskou společnost CEFC China založil v roce 2002 Ye Jianming – mladý a neznámý podnikatel z jihočínské provincie Fujian. Kariéru podle svých slov započal odkoupením ropné společnosti Huahang (*huahang shiyou gongsi* 华航石油公司) v aukci po Lai Changxingovi 赖昌星. Lai je známý obchodník a mafián, který byl v té době stíhán za korupci a pašeráctví a uprchl do Kanady (v roce 2011 jej kanadské úřady vydaly zpět do ČLR a byl odsouzen na doživotí). Ye získal údajně finanční prostředky od investorů z Hongkongu a Fujianu. Vycítil příležitost v absenci investic do ropy v soukromém sektoru a investory měl touto myšlenkou přesvědčit (Cendrowski 2016). Pozdější pátrání čínských novinářů tuto verzi ovšem zpochybnilo. Státní podnik Huahang Laiovi nikdy nepatřil a Ye jej mohl získat pouze privatizací (Hála 2018). Ye Jianming v rozhovoru pro časopis *Caixin* řekl, že mu Huahang nechtěli prodat a že lidé z této společnosti později přešli do jeho CEFC (Chubb 2018). Nicméně údajná aukce proběhla až v roce 2006 a nevysvětluje Ye Jianmingovy začátky.

Ye Jianming začal své obchodní aktivity v rodné provincii Fujian. Čínská verze již zmíněného článku časopisu *Fortune*, který vyšel s výraznými změnami v roce 2016 pro jeho čínskou edici (*caifu* 财富), popsala, jak Ye přišel ke svému prvnímu jmění. Přes své kontakty se čerstvý absolvent vysoké školy dostal k jistému hongkongskému obchodníkovi, který se zrovna dostal do potíží. Ye Jianming od něj levně a na splátky skoupil nemovitosti, které se onomu obchodníkovi nedařilo prodat. Ye je rychle prodal, půjčku splatil a vydělal

si více jak 10 milionů čínských yuanů (RMB). S tímto kapitálem pak založil společnost s nemovitostmi (Hála 2016a).

Podle článku *Jiemian* založil Ye v roce 1999 svou první firmu, jež byla reorganizovanou továrnou na píсты (Hála 2016b). Oproti tomu deník *Beijing News* (*xin jing bao* 新京报) na základě rozhovoru s bývalým Ye Jianmingovým zaměstnancem uvádí, že Ye koupil státní podnik s písty v roce 2003 (Chubb 2017). Obě verze se shodují v tom, že v této době založil se svou manželkou Wu Liqiong 吴丽琼 několik firem obchodujících s požárním vybavením, hygienickými potřebami, potravinami a výrobky ze dřeva. Tyto podniky poté v roce 2004 sloučil spolu se společností na písty do firmy *Juli* (巨力), podle *Beijing News* do firmy *Xinye* (新叶) (a *Juli* byla pouze přejmenovaná firma s písty) (Chubb 2017, Chubb 2018).

V roce 2006 Ye Jianming vstoupil do světa ropného průmyslu. Buď koupí společnosti Huahang v aukci, nebo převzetím jejích licencí na ropu pro CEFC China, jak sám tvrdí. Ye Jianming časopisu *Caixin* řekl, že licence Huahang odebraly místní úřady a CEFC si o ně pak oficiálně zažádala a získala je. Vazbu či kontinuitu mezi Huahang a CEFC China nicméně dokazují například bývalí manažeři z Huahang, kteří později působili na vrcholových pozicích v CEFC – výkonný ředitel CEFC China Chen Qiutu 陈秋途 a generální ředitel hongkongské pobočky CEFC China a člen rady CEFC NGO Zhuang Miaozhong 庄苗忠. V roce 2009 přesunul Ye společnost CEFC z Fujianu do Šanghaje (Chubb 2018).

Prvními investory společnosti byli kromě Ye Jianminga také Zhou Lin 周林, Zhang Qi 张奇 a mnoho dalších. V počátečních letech společnost žádné zásadní zisky neměla. Registraci CEFC v Šanghaji údajně obstarala společnost Shanghai Hangyu Goods Co. Ltd. (*shanghai hang yu wuzi youxian gongsi* 上海航昱物资有限公司) založená Su Weizhongem 苏卫忠 v roce 2009. Tato společnost se v roce 2010 přejmenovala na Shanghai CEFC (Shanghai CEFC Oil Group Co. Ltd. [*shanghai hua xin shiyou jituan youxian gongsi* 上海华信石油集团有限公司]) (Chubb 2018).

V roce 2006 si Ye Jianming nechal změnit prostřední znak ve svém jméně z 建 na 简. Slabika se v obou případech čte „jian“, ale v jiném tónu (Hála 2016b).

3.1.2 Růst společnosti CEFC

O okolnostech založení CEFC China a začátcích společnosti se toho ovšem stále moc neví. Oficiální stránky, nyní nedostupné, uváděly kromě roku založení 2002 pouze další, mnoho neříkající údaje (CEFC China).

CEFC China (celým názvem CEFC China Energy Company Limited) byla soukromá společnost, jejíž hlavní obchodní aktivity spočívaly převážně v energetice a finančních službách. Za svojí strategii uváděla „snahy o rozšíření mezinárodní ekonomické spolupráce v energetickém sektoru a založení dobře organizované mezinárodní investiční banky a investiční skupiny“ (CEFC China). Ye Jianming v rozhovoru pro *Fortune* okomentoval strategii společnosti ještě takto: „Pozorně sledujeme státní strategie. Strategii společnosti mapujeme podle těch státních.“ (Cendrowski 2016)

Ropný průmysl je v Číně tradičně v rukou státních podniků (například PetroChina, Sinopec), které disponují značnými výhodami, například lepšími podmínkami na půjčky u státních bank. Nicméně Ye Jianmingovi se v tomto sektoru za nejasných okolností podařilo uspět se soukromou společností. Při vstupu na zahraniční trhy byla pak soukromá povaha jeho konglomerátu triumfem. Mnohým zahraničním vládám se nelíbila myšlenka toho, že by v jejich zemích těžily a skupovaly ropu čínské státní koncerny. Z toho získala CEFC China jakožto jediný soukromý čínský energetický gigant konkurenční výhodu. Společnost uzavírala dohody o těžbě ropy na mnoha místech světa – v Kazachstánu, Kataru, Rusku, Čadu, Angole či Spojených arabských emirátech. CEFC China jakožto soukromá firma původně nemohla prodávat ropu přímo v Číně a musela ji přeprodávat skrze státní podniky nebo skladovat. Později, v roce 2015 obdržela licenci povolující import ropy (Cendrowski 2016).

3.1.3 Byznys model CEFC

Obchodní praktiky a vývoj společnosti popsala pro čínský investigativní časopis *Caixin* novinářka Ji Tianqin 季天琴. Článek byl v Číně cenzurován, naštěstí ale uschován a přeložen Andrew Chubbem (Chubb 2018).

CEFC ve své rané fázi vyvinula koncept „ekonomického kolektivismu“ (*jingji gongtongti* 经济共同体), systém s centralizovaným vedením, které spolu se „satelitními společnostmi“ tvoří federaci decentralizované moci. To znamená, že velká skupina menších firem je součástí společnosti. Tyto firmy jsou vzájemně propojené, navzájem si vlastní akcie, dávají si záruky a obchodují mezi sebou. Tento systém vzájemných obchodních výměn a fakturací nafukoval obrát společnosti, přestože zisk byl minimální

nebo téměř žádný. Na základě vysokého obratu si pak CEFC mohla brát půjčky od čínských bank (Chubb 2018).

Právě na bankovních půjčkách stojí model růstu CEFC. Podniky „ekonomického kolektivismu“ si braly krátkodobé půjčky a splácely je penězi z dalších půjček. Díky půjčkám mohly vytvářet stále větší a větší obraty a následně si brát větší půjčky. Podle bývalého manažera společnosti se tomu říkalo „řetězení obchodu“ (*yewu chuan yi chuan* 业务串一串). V letech 2009-2016 se tak roční obrat znásobil více než 700krát (Chubb 2018).

Do širšího povědomí ve světě se společnost CEFC China dostala, když byla v roce 2013 poprvé zařazena do žebříčku společností s největším ročním příjmem 500 Global časopisu *Fortune*. Umísťovala se každoročně až do roku 2017, kdy obsadila 222. místo (Chubb 2018). V České republice vešla společnost ve známost svým příchodem v roce 2015.

3.1.4 Příchod do České republiky

Působení CEFC China v České republice představuje zásadní kapitolu v životopise společnosti, neboť je příkladem jejího angažmá v politických kruzích a neúspěšného ekonomického modelu. K tomu, že si CEFC China vybrala Českou republiku za centrum svých obchodních aktivit v Evropě došlo v kontextu politického vývoje v zemi. V roce 2013 byl zvolen prezidentem republiky Miloš Zeman, který zahájil politiku sbližování se s ČLR, známou jako „restart“. Kritizoval hájení lidských práv a apeloval na „ekonomickou diplomacii“ a ekonomické výhody, které měly dobré vztahy s Čínou přinést. Zemanovým poradcem se stal přední lobbista za čínské zájmy – bývalý ministr obrany Jaroslav Tvrdík. Tvrdík se stal také poradcem „úřednické“ vlády, kterou v onen rok nechal Zeman sestavit a která začala razit jeho politiku „restartu“ (Hála 2018).

Tento kurz byl spjat s obchodními zájmy českého finančního konglomerátu PPF. Jeho dceřiná společnost Home Credit se od roku 2010 snažila získat v Číně celostátní licenci na poskytování nebankovních půjček. K tomu jim ovšem čínská strana naznačila, že je zapotřebí zlepšení v té době chladných vztahů mezi ČR a ČLR. Skupina PPF na tom začala aktivně pracovat a najala si Jaroslava Tvrdíka (Hála a Lulu 2019).

V roce 2014 byl ministr zahraničních věcí již řádné vlády Lubomír Zaorálek na návštěvě v Číně a stvrdil tak pro-čínský kurz zahraniční politiky ČR. V ten rok pak obdržel Home Credit celostátní licenci a podstatně tak rozšířil velmi výnosné poskytování půjček v Číně. Nicméně profit jedné společnosti, navíc registrované (a tedy daněné) v Holandsku

neměl být jediný výsledek „ekonomické diplomacie“ s Čínou. Česká republika se otevřela investicím z Číny, reprezentovaným právě společností CEFC, kterou do ČR přivedl Jaroslav Tvrdík. Ta v roce 2015 rozjela v ČR „nákupní horečku“ a začala skupovat podíly v podnicích či nemovitostech. Společnost nakoupila 10 % podíl v Travel Service (nyní Smartwings, a. s.), který v roce 2016 navýšila na 49,92 %, dále většinový podíl v Pivovary Lobkowitz Group a fotbalovém klubu Slavia, 9,9 % ve finanční skupině J&T Finance Group. V roce 2016 skoupila podnik Strojírny ŽĎAS, podíl v cestovní agentuře Invia a v mediální společnosti Empresa Media. Společnost vlastnila také několik nemovitostí v Praze, například Florentinum a několik hotelů. V roce 2017 koupila stadion fotbalové Slavie – Eden (Hovet 2015, Mikulka a Chripák 2018).

CEFC si vybrala ČR jako sídlo pro své aktivity v Evropě, a proto zde založila pobočku – CEFC Europe. Právě skrze ni podnikala v zemi nákupy, které financovala půjčkami hlavně od J&T Banky. Místopředsedou představenstva skupiny byl Jaroslav Tvrdík (ČTK, et al. 2018).

Sliby o čínských investicích, které měly napumpovat českou ekonomiku se ovšem příliš nevyplnily. Došlo pouze k několika zmíněným akvizicím a v mnoha případech ani nebyly navýšeny podíly podle původních plánů. Po zatčení Patricka Ho a zmizení Ye Jianminga na konci roku 2017 a začátku roku 2018 praskla bublina a ukázalo se, že obchodní model CEFC je založen na půjčkách a že společnost se utápí v dlužích. V případě ČR to byly hlavně půjčky od J&T Banky. Skupina J&T poté na jaře 2018 odvolala představenstvo CEFC Europe a dosadila krizový management, neboť CEFC neplatila dluhy. Celý konglomerát se začal postupně hroutit a přešel do rukou čínského státního podniku CITIC Group (CITIC Group Corporation Ltd., *zhongguo zhong xin jituan youxian gongsi* 中国中信集团有限公司). Kompletní akvizice byla dokončena v květnu 2019 a společnost založila pobočku CITIC Europe, následovníka CEFC Europe (ČTK, et al. 2018, ČTK 2019).

Posledním velkým počinem v zahraničí, o který CEFC China usilovala byl nákup podílu v ruském státním ropném gigantu Rosněft', který je úzce napojen na vládu Ruské federace a je předmětem sankcí ze strany USA i EU. CEFC China plán koupi oznámila v září 2017. Nicméně nedlouho poté byl zatčen Patrick Ho, situace společnosti šla z kopce a dohoda s Rosněftí nebyla naplněna (Chubb 2018).

3.1.5 Vazby na zahraniční politiky

Obchodní aktivity CEFC China v zahraničí byly ve většině případech založeny na stycích předsedy Ye Jianminga s vysoce postavenými politiky v daných zemích. Tento jev je nejvýraznější v případě České republiky. V dubnu 2015 byl Ye Jianming jmenován speciálním poradcem „pro Čínskou lidovou republiku, pro ekonomické otázky a otázky ekonomického rozvoje“ (což bylo veřejnosti oznámeno s několika měsíčním zpožděním) (ČTK 2018). Ye Jianming se objevil po boku prezidenta Zemana při mnoha příležitostech, i při setkání s generálním tajemníkem KS Číny Xi Jinpingem (Hála a Lulu 2019).

V roce 2015 se Ye Jianming zároveň stal poradcem Sama Kutesyho, ministra zahraničí Ugandy a v té době předsedy Valného shromáždění OSN. Sam Kutesa měl přijmout úplatek od Patricka Ho (Hála 2018). Ye Jianming měl vazby na mnoho dalších světových politiků v zemích, kde CEFC působila. Mezi nimi premiér Gruzie Giorgi Kvirikashvili (Khidasheli a Sinopsis 2018), prezident Turecka Recep Tayyip Erdogan, ale i bývalý předseda Federálního rezervního systému USA (Federal Reserve System) Alan Greenspan či bývalý ministr zahraničních věcí USA Henry Kissinger (Marsh 2018).

3.1.6 Struktura

CEFC China jakožto jedna z největších soukromých společností v Číně měla mnoho poboček, v Číně například CEFC Shanghai, CEFC Hainan či CEFC Anhui, ve světě pak v Praze sídlící CEFC Europe. Pod CEFC China ovšem spadalo i několik asociací a think tanků. Jmenovitě CEFC Shanghai Charity Fund (*Shanghai hua xin gongyi jijinhui* 上海华信公益基金会), China Academy of Culture (*zhongguo wenhua yuan* 中国文化院) a takzvané neziskové křídlo CEFC (CEFC NGO, China Energy Fund Committee, *zhonghua nengyuan jijinhui* 中华能源基金会) (CEFC China).

China Academy of Culture vznikla v roce 2004 a na svých internetových stránkách se prezentovala jako „nezisková organizace“ propagující čínskou kulturu, jejíž hlavní aktivitou bylo pořádání propagačních akcí. Prezidentem organizace byl Xu Jialu 许嘉璐, bývalý místopředseda stálého výboru Všečínského shromáždění lidových zástupců (*quan guo renmin daibiao dahui* 全国人民代表大会) (Zhongguo wenhua yuan, Renmin wang). Jeho další vazby viz kapitola 3.2.

Nadace CEFC Shanghai Charity Fund byla založena v roce 2011 a podle svých stránek se zabývala „dobročinnými aktivitami pro veřejné blaho společnosti“. Nadace také uváděla, že usiluje o uskutečnění „Čínského snu velkolepé obrody čínského

národa“ (*zhonghua minzu weida fuxing de „zhongguo meng“* 中华民族伟大复兴的“中国梦”) – ideologického konceptu generálního tajemníka Xi Jinpinga (*Shanghai hua xin gongyi jijinhui*).

3.1.7 Neziskové křídlo CEFC

Neziskové křídlo společnosti, CEFC NGO bylo založeno v roce 2008 v Hongkongu jakožto neziskový a nevládní mezinárodní think tank. Jeho hlavní agendou byl, dle vlastních slov, výzkum v oblasti energetiky, kulturní výměny a veřejná diplomacie (*Xianggang zhonghua nengyuan jijinhui* a). Veřejná diplomacie spočívala v pořádání konferencí s politiky a zástupci veřejných organizací z různých zemí a pořádání seminářů s hlavním tématem iniciativy Pás a stezka.

Organizace v roce 2011 získala speciální konsultativní status při Ekonomické a sociální radě OSN. Tento status je udělován nevládním a neziskovým organizacím a umožňuje jim podílet se na dění v OSN. Jenni Marsh to v článku CNN označuje za „vysoce neobvyklé, ne-li bezprecedentní krok pro soukromou energetickou společnost“ (Marsh 2018). CEFC NGO byla plně financována mateřskou společností a mohla reprezentovat její zájmy, které byly v mnoha ohledech shodné s politickými zájmy ČLR, jak ukazují vazby a napojení v následující podkapitole.

CEFC NGO bylo s mateřskou CEFC China provázáno i personálně. Předsedou CEFC NGO byl Ye Jianming a prezidentem jeho výkonného výboru Chen Qiutu, prezident a člen představenstva CEFC China. Jako generální tajemník a více předseda neziskového křídla působil Patrick Ho (*Xianggang zhonghua nengyuan jijinhui* b).

Patrick Ho se narodil v Hongkongu. Vystudoval medicínu v USA, stal se oftalmologem a několik let v zemi žil. V roce 1984 se vrátil do Hongkongu a působil jako profesor na Chinese University of Hong Kong.

Roku 1993 započal svoji politickou dráhu. Nejdříve byl členem Čínského lidového politického poradního shromáždění (*zhongguo renmin zhengzhi xieshang huiyi* 中国人民政治协商会议) – orgánu, který sdružuje reprezentanty různých sfér společnosti mimo KS Číny a kooptuje je k plnění jejich zájmů (spadá pod systém Jednotné fronty [*tongyi zhanxian* 统一战线]). Představitelé z Hongkongu jsou důležitou součástí poradního shromáždění. V roce 1995 se stal členem Přípravného výboru pro Zvláštní administrativní oblast Hongkong (*xianggang tebie xingzhengqu choubei weiyuanhui* 香港特别行政区筹备委员会). Výbor byl orgán vytvořen vládou ČLR pro převzetí vlády v Hongkongu po

jeho návratu z koloniální správy Velké Británie v roce 1997. Patrick Ho se následně stal členem městské rady (*shizheng ju* 市政局), než v roce 1999 zanikla, a v druhé vládě v letech 2002-2007 působil jako ministr vnitra (UN).

V CEFC NGO se Patrick Ho začal věnovat veřejné diplomacii a propagování zájmů CEFC China a čínské iniciativy Pás a stezka. Právě při těchto aktivitách se dopustil korupce a uplácení prezidentů afrických zemí. Za tuto trestnou činnost byl zatčen a odsouzen v USA. V červnu 2020 byl propuštěn z vězení a vrátil se do Hongkongu (Lau, Cheng a Choy 2020).

3.2 Napojení na politické zájmy ČLR

Přestože byla CEFC soukromou společností, její přesah do politiky ČLR byl výrazný. Představitelé společnosti se často pohybovali v politických kruzích a můžeme nalézt jejich vazby na různé stranické a vládní kruhy. Článek *Financial Times* (Hornby a Weinland 2017) si všímá, že uzavíraným dohodám a významnějším investicím v zahraničí často předcházely politické návštěvy na nejvyšší úrovni a podmiňovaly je dobré politické vztahy. Hlavním propagátorem zahraničně politických zájmů ČLR pak bylo neziskové křídlo CEFC s Patrickem Ho v čele, které po celém světě aktivně propagovalo Pás a stezku.

Jenni Marsh (2018) ve svém článku poukazuje na první ukazatel spřízněnosti společnosti s čínskou politikou. Název společnosti (a stejně tak jejího neziskového křídla) obsahuje slovo *China* – název země. Takový jev je typický spíše pro státní podniky a znázorňuje snahu společnosti poukázat na to, že reprezentuje Čínu.

Nejpozoruhodnější případ vazeb na politické kruhy ČLR představuje samotný předseda Ye Jianming, kolem nějž se objevilo mnoho fám a nejasností. V minulosti se spekulovalo, že Ye Jianming je vnukem jednoho z „deseti maršálů“ Čínské lidové osvobozené armády (ČLOA, *zhongguo renmin jiefang jun* 中国人民解放军) maršála Ye Jianyinga 叶剑英. Toto tvrzení nakonec sám Ye Jianming popřel (ČTK 2018).

Pozornost dále vzbudilo údajné působení předsedy Ye Jianminga v Čínské asociaci pro mezinárodní přátelské styky (CAIFC, *zhongguo guoji youhao lianluo hui* 中国国际友好联络会) – zahraničně vlivové platformy ČLOA. Studie think tanku *Project 2049* (Stokes a Hsiao 2013: 26) přišla s informací, že Ye Jianming byl v letech 2003-2005 zástupcem generálního tajemníka šanghajské pobočky CAIFC. Toto zjištění vyvolalo značné pozdvižení na české mediální scéně. CEFC informaci popřela a nechala rozeslat

předžalobní výzvy médiím a politikům, kteří to tvrdili. Nicméně oficiální životopisy přímo na webových stránkách společnosti Ye Jianmingovo působení potvrdily (Rozehnal 2016).

Kapitolu o napojení CEFC na CAIFC doplňují další fakta. Xu Jialu, prezident China Academy of Culture – dceřiné organizace CEFC – působil či působí⁸ jako seniorní poradce CAIFC (Zhongguo guoji youhao lianluo hui 2013). Podle think tanku *Projekt 2049* (Stokes a Hsiao 2013: 27) byl generální tajemník China Academy of Culture, Zhang Wu 张武 spjat s pobočkou CAIFC na americkém kontinentu.

Někteří pozorovatelé (Marsh 2018) si také všimli, že Ye Jianming bohatl ve Fujianu ve stejnou dobu, kdy působil v místní provinční vládě dnešní generální tajemník Xi Jinping a že ve stejnou dobu se oba přesunuli do Šanghaje. Není ovšem jasné, zda se jejich cesty zkřížily a navzájem se znali.

Veřejné propagování zahraničně politických zájmů ČLR pak bylo hlavně v režii CEFC NGO. Kromě pořádání seminářů o Pásu a stezce se vyskytly i kontroverznější případy. Plukovník ČLOA Dai Xu 戴旭, který působil jako strategický analytik v CEFC NGO, vyzýval v čínském tisku k agresivnímu a válečnému postupu při vymáhání nároků ČLR v Jihočínském moři (Chubb 2011). Dai Xu je profesorem na Univerzitě obrany Čínské lidové armády a jeho názory reprezentují konzervativní a silně nacionalistické křídlo i v rámci KS Číny (Stokes a Hsiao 2013: 27). Další analytici CEFC NGO se v roce 2013 účastnili veřejné debaty o konstitucionalismu v Číně a prezentovali neoautoritářský proud, který myšlenku „západní“ ústavnosti šmahem odmítl (Hála 2018).

Důležitým počinem CEFC NGO bylo organizování různých mezinárodních akcí a seminářů propagující iniciativu Pás a stezka a čínský narativ. Jakožto organizace se speciálním konsultativním statutem při Ekonomické a sociální radě OSN, CEFC NGO pořádalo konference při OSN. Jednalo se o každoroční událost a jejím klíčovým tématem byl „Čínský příběh“ – pozitivní narativ prezentující čínské úspěchy, který vyhlásil generální tajemník Xi Jinping (Hála 2018). V roce 2013 se konference nazývala „Čínský příběh: Fórum o udržitelném rozvoji a vládě“ (A China Story: Forum on Sustainable Development and Governance) a o rok později „Čínský příběh 2: Nové cesty k urbanizaci“ (A China Story II: New Pathways to Urbanization) (Economic and Social Council: 2016: 13). Na konferenci v roce 2017 vystoupil Patrick Ho s projevem „Iniciativa Pás a stezka: Globalizace 2.0 – nový model globálního udržitelného rozvoje (Belt and

⁸ Podle dohledatelných údajů v této funkci působil nejpozději v roce 2013 (Zhongguo guoji youhao lianluo hui 2013)

Road Initiative: Globalization 2.0 – a New Global Sustainable Development Model). Ho zkritizoval současný stav globalizace a řekl, že svět nutně potřebuje nový model globalizace, tedy přejít do fáze globalizace 2.0 a že „iniciativa Pás a stezka je ta odpověď, kterou potřebujeme“ (Zhuan 2017).

CEFC NGO v rámci agendy veřejné diplomacie dále pořádalo od roku 2012 Čínsko-americký vrcholný dialog (*zhong mei gaoduan duihua* 中美高端对话). Dialogu se účastnili vysocí úředníci, akademici a obchodníci. Témata se obvykle týkala mezinárodně politických otázek, s tím, že na pozdějších ročnících se vyskytlo i téma iniciativy Pás a stezka (*Zhonghua nengyuan jijin weiyuan hui*). Podle Daniela Garretta (2020) se jednalo o součást vlivových operací ČLR.

CEFC NGO založilo Výzkumné centrum pro mezinárodní vztahy a udržitelný rozvoj (*guoji guanxi yu ke chixu fazhan yanjiu zhongxin* 国际关系与可持续发展研究中心), jehož předsedové a členové byli bývalí vrcholní světoví politici. Centrum též pořádalo konference s hlavním tématem iniciativy Pás a stezka (*Zhonghua nengyuan jijin weiyuan hui*).

Do výčtu Hoových aktivit propagování Pásu a stezky dále mimo jiné patří jeho názorový článek pro *South China Morning Post* z dubna 2017, kde zopakoval špatný stav současné globalizace a propagoval Pás a stezku jako řešení. V článku zdůraznil důležitost budování infrastruktury a také podotkl, že úspěšné aplikování iniciativy zabrání uprchlickým vlnám do Evropy (Ho 2017).

Patrick Ho dokonce přiznal, že hlavní téma neziskového křídla CEFC – energetika – bylo vybráno strategicky jako zástěrka. Kdyby CEFC NGO otevřeně mluvilo o politice, lidé by se, podle Hoa, bránili a vznikalo by napětí. Navíc pojem „energie“ má podle něj v tomto kontextu širší význam:

„Energii bereme v nejširším smyslu: energie je cokoliv, co pohání kupředu lidskou civilizaci a cokoliv, co žene společnost k pokroku v energii. Tudiž se nejedná pouze o paliva, obnovitelné zdroje a strategie fosilních paliv. Zahrnuje také spirituální energii, kulturní energii a komunitní energii.“ (Garrett 2020)

Nejnovější informace také ukazují, že CEFC China měla vazby na státní společnost CITIC Group, která později, po pádu CEFC, převzala její aktiva. Ještě před tím, když byla CEFC na svém vrcholu, skoupila CLSA, dceřiná společnost CITIC, velký podíl v akciích

CEFC, což později umožnilo převod části majetku CEFC na CITIC ještě před krachem společnosti. Tento případ naznačuje, že převzetí aktiv CEFC státní společností mohlo být částečně plánováno dopředu a že CEFC měla nadstandardní vztahy s čínským státním podnikem (Sinopsis 2021).

Tato podkapitola ukazuje, že CEFC má blízko k čínské politice. A to domnělými, ale i prokazatelnými personálními vazbami. Garrett (2020) označuje CEFC NGO za vládu (respektive státostranou) ovládanou nevládní organizaci. CEFC NGO propagovalo oficiální čínskou zahraničně politickou strategii a prezentovalo oficiální pozici shodnou s vládou ČLR. Není jasné, zda byl růst společnosti a rozmach jejích aktivit v zahraničí výsledkem napojení na politické (potažmo armádní) kruhy. Nebo naopak bylo čínské vedení ke společnosti náklonné právě proto, že byla úspěšná a její neziskové křídlo šířilo pozitivní obraz o Číně, shodný s oficiálním výkladem. K druhé variantě se přiklání například článek časopisu *Fortune* z roku 2016 (Cendrowski 2016). Nicméně tyto varianty nejsou vzájemně vylučné, v každém případě se jedná o blízkou spolupráci čínské vlády s CEFC. To představuje problém v případě odhalení korupce afrických politiků Patrickem Ho ve jménu CEFC. Popisem této události se zabývá následující kapitola.

3.3 Korupční skandál v Africe

V roce 2014 začal Patrick Ho usilovat o rozšíření aktivit CEFC do Afriky. Navázal vztahy s politiky z Čadu a Ugandy a snažil se pro společnost získat výhodné postavení na místních trzích. Načež byl na podzim roku 2017 v USA zatčen za korupci a vzat do vazby. Soud Jižního obvodu New Yorku (Southern District of New York) jej v prosinci 2018 usvědčil z porušení Zákona proti korupčním praktikám v cizině (Foreign Corrupt Practices Act) a praní špinavých peněz. V březnu 2019 byl odsouzen ke třem letům vězení. Vzhledem k faktu, že Hoovi hrozilo až dvacet let za mřížemi, označil právník Rob Precht, který případ sledoval, trest za „neobvykle shovívavý“ (Marsh 2019). Nakonec byl propuštěn již v červnu 2020, neboť už od listopadu 2017 seděl ve vazbě a za dobré chování mu byl trest o pět měsíců zkrácen (Lau, Cheng a Choy 2020).

Během přeběžných slyšení soudu s Patrickem Ho představila obžaloba také důkazy o Hoových snahách o ilegální prodej zbraní do Libye, která v té době byla pod zbrojním embargem, a do Čadu. Ho z těchto snah nebyl obviněn, nicméně tento případ dokresluje rozsah jeho aktivit v roli představitele CEFC NGO a poukazuje na angažovanost CEFC v bezpečnostních záležitostech čínsko-afrických vztahů (Lum 2018).

Celý proces korupce v Čadu i v Ugandě popsal na základě e-mailové komunikace, bankovních transakcí a dalších zdrojů speciální agent FBI Thomas P. McNulty v soudní žalobě (Department of Justice 2017). V textu žaloby jsou společnost CEFC China a její neziskové křídlo označeny jako „energetická společnost“ a „energetická nevládní organizace“. Je ovšem nezpochybnitelné, že se jedná právě o CEFC, jednak na základě odpovídajícího popisu a jednak proto, že v tiskové zprávě z roku 2019 (Department of Justice 2019) již jmenovány jsou.

Obvinění Patricka Ho je rozděleno na jeho aktivity v Čadu – takzvaný „plán Čad“ (The Chad Scheme), a v Ugandě – „plán Uganda“ (The Uganda Scheme).

3.3.1 Plán Čad

Plán Čad začal v druhé půlce roku 2014, v době, kdy CEFC chtěla rozšířit své podnikání v ropném průmyslu do Čadu. CEFC China původně zamýšlela vstoupit do společného podniku spolu s čínskou státní ropnou společností CNPC (*zhongguo shiyou tianranqi jituan gongsi* 中国石油天然气集团公司, China National Petroleum Corporation), která v Čadu již působila. Ta ovšem v březnu 2014 obdržela od vlády Čadu pokutu ve výši 1,2 miliardy USD za znečišťování životního prostředí a v srpnu jí vláda odebrala licenci na průzkum ropy v zemi. Hoův původní plán byl dostat se k prezidentovi Čadu s cílem pomoci vyřešit spor s CNPC a následně získat lukrativní podmínky na podnikání v ropném průmyslu v zemi pro CEFC China (Department of Justice 2017: 15-16).

Ústřední roli v projektu Čad sehrál bývalý ministr zahraničí Senegalu Cheikh Gadio, který Hoovi sloužil jako prostředník k prezidentovi Čadu Idrissu Débymu. Gadio byl obviněn z korupce spolu s Patrickem Ho, na podzim 2018 byl ovšem zproštěn všech obvinění (Goldstein 2018). Ho a Gadio se setkali v říjnu 2014 na Valném shromáždění OSN v New Yorku. Ho Gadiovi popsal „problémy, kterým čínské energetické společnosti čelí v Čadu“ a sdělil mu své plány. Gadio souhlasil s poskytnutím pomoci a údajně ihned poté telefonoval prezidentovi Čadu (Department of Justice 2017: 18).

V druhé půlce října 2014 se Cheikh Gadio sešel s Idrissem Débym, vylíčil mu situaci s Patrickem Ho a CEFC a vyřídil Hoovu nabídku o „tajné finanční podpoře pro jeho politické kampaně“. Na základě této schůze Déby připustil, že je připraven zvážit své rozhodnutí zrušit ropnou licenci pro CNPC. Gadio s Débym se dále dohodli na uskutečnění schůze s Patrickem Ho a delegací CEFC China (Department of Justice 2017: 18-19).

Ke konci října 2014 došlo k urovnání sporů mezi CNPC a vládou Čadu. Načež CEFC China podle Hoa zamýšlela vstoupit do společného podniku. To se ovšem během listopadu změnilo, neboť CEFC China se s touto společností nechtěla zaplést kvůli jejímu údajnému korupčnímu skandálu (Department of Justice 2017: 20-21).

11. listopadu 2014 přijela do Čadu delegace CEFC spolu s Gadiem a Hoem a setkali se s prezidentem Čadu Idrissem Débym. V době schůze měla CEFC zájem o skoupení podílu v místních podnicích CNPC a žádala prezidenta Čadu o podporu v této věci. Idriss Déby nabídl výhodné poskytnutí práv na ropu v Čadu přímo od něj, s tím, že se společnost vyhne vyřizováním s příslušnými vládními orgány (Department of Justice 2017: 22-23).

Po schůzce doporučil Gadio Hoovi, aby CEFC učinila prezidentovi Čadu finanční nabídku za jeho zájem poskytnout CEFC lukrativní práva na ropu a aby vyslala do Čadu technický tým (Department of Justice 2017: 24-25). Nicméně Ho naléhal, aby Gadio raději zprostředkoval další schůzku s Débym. Ta se nakonec uskutečnila v prosinci 2014. Na toto setkání přivezl Ho 2 miliony USD v hotovosti v dárkových krabicích a nabídl je Débymu. Déby úplatek odmítl (Department of Justice 2019).

Na přelomu prosince 2014 a ledna 2015 napsal Ho dopis, ve kterém prezidentovi Čadu nabízí 2 miliony USD jako dar zemi, který má být využit na pomoc v humanitárních záležitostech. Gadio pomohl dopis upravit a předal jej dál nejmenovanému ministrovi vlády Čadu (Department of Justice 2017: 27-30).

Ho Gadiovi slíbil za jeho služby 400 tisíc USD, z toho část 200 tisíc USD byla zaplacená z účtu CEFC v Hongkongu skrze banku v New Yorku na účet Gadiovy firmy v Dubai (Department of Justice 2017: 32-33).

V letech 2015-2017 probíhala vyjednávání mezi CEFC a vládou Čadu o zvýhodněném skoupení podílu v ropných podnicích v Čadu. Nicméně oběma stranám se nedařilo dohodnout a v lednu 2017 stáhl Čad svoji nabídku. CEFC se mezitím začala zajímat o vstup do společného podniku s taiwanskou ropnou společností CPC Corporation (*taiwan zhong you gufen youxian gongsi* 台灣中油股份有限公司), která v Čadu působila. S touto společností nakonec CEFC China v prosinci 2015 podepsala smlouvu a v roce 2016 skoupila podíl jejích práv na ropu v Čadu (Department of Justice 2017: 35-36).

3.3.2 Plán Uganda

Plán Uganda započal téměř ve stejnou dobu, jako projekt Čad. V září 2014 napsal Patrick Ho e-mail na ministerstvo zahraničních věcí Ugandy s žádostí navázat kontakt

s ministrem Samem Kutesou a již v říjnu 2014 se v New Yorku sešli. V té době Kutesa právě započal svůj jednoletý mandát předsedy Valného shromáždění OSN. Sam Kutesa sloužil jako ministr zahraničních věcí Ugandy před i po svém působení v OSN a je příbuzným prezidenta Ugandy Yoweri Museveniho. Ho doufal, že skrze něj naváže kontakty s prezidentem a bude moci získat výhodné obchodní podmínky pro CEFC v zemi (Department of Justice 2017: 37-38).

Na jejich první schůzi Ho přesvědčil Kutesu, aby jako předseda Valného shromáždění OSN podnikl cestu do Číny a Hongkongu a v jejím rámci také navštívil CEFC China, CEFC NGO a předsedu Ye Jianminga. Kutesa souhlasil, dále nabídl svou podporu pro navázání strategického partnerství CEFC s Ugandou v energetickém, hydroelektrickém a finančním odvětví a řekl, že pomůže zprostředkovat setkání s prezidentem Ugandy (Department of Justice 2017: 39).

Ho a Kutesa se v následujících měsících sešli několikrát. Kutesa vyjádřil podporu konferencím, které CEFC NGO pořádalo při OSN. Jistá nespecifikovaná konference, která se konala v dubnu 2015 v New Yorku byla přímo vedena Kutesou (Department of Justice 2017: 40-41).

Kutesova cesta do Číny a Hongkongu se uskutečnila v srpnu 2015. V Číně navštívil CEFC China a setkal se s předsedou Ye Jianmingem. Během této návštěvy Kutesa jmenoval Ye Jianminga „speciálním čestným poradcem Valného shromáždění OSN“. Obě strany dále diskutovaly o možnostech investic v Ugandě a „pěti zemích ve východní Africe“ a Ye Jianming slíbil, že společnost poskytne finanční dar na podporu znovuzvolení Yoweri Museveniho v prezidentské kampani konající se na začátku roku 2016 (Department of Justice 2017: 42).

Prezident Museveni byl v únoru 2016 znovuzvolen a Ho a Kutesa navázali mezitím pozastavenou komunikaci. Kutesa navázal na slib o finančním daru a začal požadovat úplatek, který charakterizoval jako příspěvek na nadaci, již plánuje založit. Ho na oplátku žádal o pozvání na inauguraci staronového prezidenta (Department of Justice 2017: 43).

Úplatek ve výši 500 tisíc USD byl zaplacen v květnu 2016. Částku poslal Patrick Ho z účtu CEFC u banky v Hongkongu na účet v Kampale v Ugandě skrze banku v New Yorku (Department of Justice 2017: 47). V říjnu 2016 poslal Kutesa děkovný dopis za „příspěvek pro nadaci“ (Department of Justice 2017: 52).

Po zaplacení úplatku přijela v květnu 2016 do Ugandy delegace CEFC v čele s Patrickem Ho. Před odjezdem Ho poradil Ye Jianmingovi, aby vzal 500 tisíc USD v hotovosti jako dar pro Museveniho. Představitelé CEFC se zúčastnili inaugurace

prezidenta Museveniho a mnoha soukromých schůzek s místními politiky. Jmenovitě s prezidentem Musevenim, ministrem zahraničních věcí Kutesou a úředníky z ministerstva energetiky a rozvoje nerostného bohatství (Ministry of Energy and Mineral Development) (Department of Justice 2017: 48-49).

Po této návštěvě začaly obě strany domlouvat možnosti investic pro CEFC a utváření partnerství mezi CEFC China a rodinnými firmami Sama Kutesyho a Yoweri Museveniho. Společné podniky měly být klíčové při vstupu CEFC China na místní trh. Podle Patricka Ho měla společnost příležitosti v energetickém průmyslu, v budování infrastruktury, ve finančnictví, zemědělství a turismu. Hlavní zájem byl o akvizici banky Crane Bank a zisk podílu v Bank of Africa Uganda Limited. Kutesa se snažil proces skoupení banky zprostředkovat, nicméně akvizice se nakonec neuskutečnila (Department of Justice 2017: 50-52).

Uganda měla být vstupní bránou CEFC China do Afriky. Patrick Ho uvedl příklad v té době čerstvých investic v České republice jako zamýšlený základ pro obchodní aktivity společnosti v Evropě a předpokládal podobný scénář pro Ugandu a Afriku (Department of Justice 2017: 46).

3.4 Pád CEFC

Ještě v roce 2016 byla CEFC na vrcholu svých sil. Na podzim 2017 pak přišlo zatčení Patricka Ho a na začátku roku 2018 zatkly předsedu CEFC Ye Jianminga čínské úřady, respektive „byl zmizen“ (*bei xiaoshi* 被消失) (Sinopsis 2019). O jeho vyšetřování a dalším osudu se dodnes nic neví. Tyto skutečnosti zapříčinily katastrofální mediální obraz a ztrátu důvěryhodnosti pro koncern. Následně vyšlo najevo, že společnost má obrovské dluhy, které přestala být schopna splácet. V březnu 2018 vydal časopis *Caixin* investigativní článek (Chubb 2018), ve kterém popsal obchodní model společnosti CEFC založený na navršených půjčkách.

Finanční problémy se kolem CEFC následně začaly nabalovat. Na jaře 2018 se do potíží dostala dceřiná společnost CEFC Anhui, jediná z konglomerátu registrovaná na burze v Shenzhenu. Švýcarští auditoři zpochybnili údaje z výroční zprávy společnosti za rok 2017 a poukázali zejména na nedostatečnou likviditu. Na tomto základě začal společnost vyšetřovat čínský regulátor cenných papírů. Mezitím vyšlo najevo, že mateřská CEFC Shanghai se potýká s nedostatečnými zisky na splácení dluhů (Sinopsis 2018). V roce 2019 klesla hodnota akcií CEFC Anhui na shenzhenské burze pod hodnotu, se kterou mohla být na burze vedena, a posléze z ní byla vyloučena (Sinopsis 2019).

Většinu majetku CEFC začala postupně přebírat čínská státní skupina CITIC Group (CITIC Group Corporation Ltd., *zhongguo zhong xin jituan youxian gongsi* 中国中信集团有限公司), včetně zahraničních aktiv (ČTK 2019). V březnu 2020 se nakonec společnost CEFC China dostala do situace, kdy musela vyhlásit bankrot. Stalo se tak 31. března 2020 u soudu v Šanghaji. Spolu s mateřskou společností vyhlásily bankrot i některé pobočky, například CEFC Shanghai a CEFC Hainan (Shen a Dummer 2020). Co se týče CEFC NGO, v roce 2019 mu Sociální a ekonomická rada OSN odebrala speciální konsultativní status (Economic and Social Council 2019).

Do problémů se dostala i státní investiční skupina China Huarong Asset Management (*zhongguo hua rong* 中国华融), která skoupila podíl v CEFC Hainan. Její předseda Lai Xiaomin 赖小民, bývalý člen KS Číny, byl v Číně v roce 2018 zatčen a v rámci jednoho z největších korupčních případů posledních let odsouzen v lednu 2021 k smrti a popraven (Davidson 2021). Podle některých mohlo zatčení souviset s vazbami na CEFC, neboť skrz CEFC Hainan, do které společnost Huarong vstoupila, měl být nakoupen podíl v ruském státním koncernu Rosněř (Sinopsis 2018).

Zatčení Ye Jianminga bylo podle článku *South China Morning Post* nařízeno přímo generálním tajemníkem Xi Jinpingem. Je tedy zřejmé, že v čínském vedení došlo k obratu v přístupu k CEFC – od tolerance a podpory po zavržení a odtažení se. Roli v tom bezpochyby hrálo zatčení Patricka Ho v New Yorku a veřejné odhalení korupce, na kterou byl Ye Jianming napojen, od čehož se vláda ČLR chtěla jasně distancovat. Dalším důvodem je pravděpodobně snaha čínské vlády omezit rizikové a nerozvážené investice čínských společností založené na půjčkách a snížit tak obrovské zadlužení čínských firem (Sinopsis 2018).

4 Závěr

Tato práce postupně představila čínsko-africké vztahy, společnost CEFC, vztahy CEFC s čínskou politikou a korupční případ Patricka Ho. Na závěr zbývá v úplnosti definovat spojitosti mezi těmito jevy a zasadit korupční případ do kontextu čínsko-afrických vztahů.

Jak popisuje první část práce, vztahy mezi Čínou a Afrikou se v posledních třech desetiletích aktivně rozvíjely a dostaly se na vysokou úroveň. Vznik Fóra čínsko-africké spolupráce vztahy institucionalizoval a dal jim možnost stabilního rozvoje, zejména v ekonomické sféře. Ekonomická spolupráce je nejvýraznějším rysem vztahů a zahrnuje

zejména investice (nejvíce do infrastruktury) a půjčky z čínské strany a její skupování přírodních zdrojů. Přímé zahraniční investice (PZI) Číny v afrických zemích rostly v posledních letech rychlým tempem.

Na PZI v oblasti přírodních zdrojů se investicemi do místních ropných podniků chtěla podílet i CEFC China. Jediná uskutečněná aktivita CEFC na poli čínsko-afrických ekonomických vztahů nakonec byla pouze akvizice v taiwanské CPC Corporation v Čadu.

Tento počín zapadá do trendu vývoje ekonomického působení Číny v Africe. Jak je zmíněno v kapitole 2.6, Čína se v posledních letech snaží upustit od modelu „zdroje za infrastrukturu“ a od roku 2016 snižuje objem půjček poskytovaný africkým zemím. Místo toho čínská vláda více podporuje investování čínských společností, kterým pomáhají čínské banky.

Investice do ropy také zapadá do jednoho z hlavních odvětví, do kterého čínské firmy v afrických zemích investují – energetika. CEFC China byla nicméně primárně energetickou společností a investovala do ropy i na mnoha jiných místech po světě. V Ugandě měla zájem investovat i v oblasti finančnictví, které též spadá do jejího portfolia, a v dalších sektorech.

Napojení CEFC na čínskou politiku a podpora jejích aktivit čínským vedením jsou nezpochybnitelné. CEFC China byla úspěšná soukromá společnost, která veřejně vyjadřovala podporu čínské politice a prezentovala se jako součást čínské iniciativy Pás a stezka. Je zřejmé, že společnost byla čínským vedením tolerována, dokud poskytovala pozitivní obraz pro Čínu. Situace se změnila s odhalením korupce, na kterou byla CEFC skrze své neziskové křídlo napojena.

Mnozí pozorovatelé usuzují, že CEFC se na čínské oficiální politice (zejména iniciativě Pás a stezka) pouze přižívovala a nebyla čínským vedením nijak ovlivňována. Nicméně CEFC China byla jediná soukromá společnost v Číně, která dokázala uspět v ropném sektoru mezi samými státními podniky a stále kolem ní panují otazníky ohledně vazeb na CAIFC a počátků společnosti. Otázka o vztazích CEFC a čínské politiky tak stále zůstává nezodpovězena a na základě v současnosti veřejných zdrojů pravděpodobně ani v plné úplnosti zodpovězena být nemůže.

Zamýšlené a částečně uskutečněné aktivity CEFC v Ugandě a Čadu měly zapadnout do působení nespočtu čínských společností v Africe. Nicméně byly neúspěšné a bylo odhaleno, že za nimi stojí korupce.

Tato případová studie se nesnaží tvrdit, že korupce je běžným jevem v rámci čínských investic v Africe. Naopak v tomto případě korupční snahy nevedly k dosažení

požadovaných výhod. Nicméně případ ukazuje, že v prostředí čínsko-afrických vztahů ke korupci či jejím snahám může snadno dojít, neboť Čína i většina afrických zemí jsou země nedemokratické a vysoce netransparentní a postrádají nezávislé kontrolní mechanismy, které by umožnily efektivní boj s korupcí. Případ CEFC a Patricka Ho byl odhalen jen díky zahrnutí bankovních institucí Spojených států a jejich vymáhání dodržování Zákona proti korupčním praktikám v cizině. Mnozí akademici, politici a obchodníci mají podezření, že ke korupci Číny v Africe dlouhodobě dochází, nicméně kromě tohoto případu chybí důkazy (Marsh 2018).

Kromě naznačování trendu čínského působení v Africe, může odhalení praktik CEFC v Čadu a Ugandě také naznačovat trend v aktivitách společnosti v zahraničí a vytvářet paralelu ke svému působení jinde ve světě, kde se nečekaně zjevila a též měla nadstandardní vazby na místní politiky.

5 Prameny a literatura

5.1 Prameny

CEFC China. „Corporate Profile“. *CEFC China* [online]. Dostupné na: <https://web.archive.org/web/20171227180345/http://en.cefc.co/category/wmdzghx?lang=cn> (navštíveno 8. 6. 2021)

Department of Justice (2017). „United States of America – v. – Chi Ping Patrick Ho, a/k/a ‚Patrick C. P. Ho,‘ and Cheikh Gadio, Defendants“. *Department of Justice* [online], 16. 11. 2017. Dostupné na: <https://www.justice.gov/usao-sdny/press-release/file/1012511/download> (navštíveno 10. 6. 2021)

Department of Justice (2019). „Patrick Ho, Former Head Of Organization Backed By Chinese Energy Conglomerate, Sentenced To 3 Years In Prison For International Bribery And Money Laundering Offenses“. *Department of Justice* [online], 25. 3. 2019. Dostupné na: <https://www.justice.gov/usao-sdny/pr/patrick-ho-former-head-organization-backed-chinese-energy-conglomerate-sentenced-3> (navštíveno 14. 3. 2021)

Economic and Social Council (2016). „Quadrennial reports for the period 2011-2014 submitted by non-governmental organizations in consultative status with the Economic and Social Council through the Secretary-General pursuant to Economic and Social Council resolution 1996/31“. *Committee on Non-Governmental Organizations, 2016 regular session*. [online]. Dostupné na: <https://digitallibrary.un.org/record/811069?ln=en> (navštíveno 26. 6. 2021)

Economic and Social Council (2019). „Report of the Committee on Non-Governmental Organizations on its 2019 regular session“. *Committee on Non-Governmental Organizations, 2019 session*, 8. 2. 2019. [online]. Dostupné na: https://digitallibrary.un.org/record/3797707?ln=zh_CN (navštíveno 26. 6. 2021)

Ho, Patrick (2017). „How China’s belt and road can be a pathway to more equitable globalisation“. *South China Morning Post* [online], 11. 4. 2017. Dostupné na: <https://web.archive.org/web/20180214074216/https://www.scmp.com/comment/insight->

[opinion/article/2086657/how-chinas-belt-and-road-can-be-pathway-more-equitable](https://www.renmin.com.cn/opinion/article/2086657/how-chinas-belt-and-road-can-be-pathway-more-equitable)

(navštíveno 21. 6. 2021)

Renmin wang 人民网 [Lidový deník online]. „Xu Jialu huodong baodao ji 许嘉璐 活动报道 集 [Záznamy akcí Xu Jialua]” [online]. Dostupné na: <http://npc.people.com.cn/GB/28320/65661/index.html> (navštíveno 11. 6. 2021)

Shanghai hua xin gongyi jijinhui 上海华信公益基金会 [Charitativní nadace CEFC Šanghaj, CEFC Shanghai Charity Fund]. „Jigou jieshao 机构介绍 [Představení organizace]” [online]. Dostupné na: <http://www.chinadevelopmentbrief.org.cn/org3998/> (navštíveno 11. 6. 2021)

State Council [Státní rada] (2015). „China unveils action plan on Belt and Road Initiative“. [online]. 28. 3. 2015. Dostupné na: http://english.www.gov.cn/news/top_news/2015/03/28/content_281475079055789.htm (navštíveno 20. 5. 2021)

Xianggang zhonghua nengyuan jijinhui 香港中华能源基金会 [CEFC NGO Hong Kong] (a). „Jianjie yu zhineng 简介与职能 [Představení a funkce]” [online]. Dostupné na: <https://web.archive.org/web/20170417143354/http://www.cefc-ngo.co/about.php?cid=8> (navštíveno 11. 6. 2021)

Xianggang zhonghua nengyuan jijinhui 香港中华能源基金会 [CEFC NGO Hong Kong] (b). „Lingdao chengyuan 领导成员 [Členové vedení]” [online]. Dostupné na: <https://web.archive.org/web/20170417132125/http://www.cefc-ngo.co/about.php?cid=10> (navštíveno 11. 6. 2021)

Zhong fei hezuo luntan 中非合作论坛 [Fórum čínsko-africké spolupráce] (2019). „Luntan jianjie 论坛简介 [Stručný úvod Fóra]” [online]. Dostupné na: <http://www.focac.org/chn/ltjj/ltjz/> (navštíveno 17. 3. 2021)

Zhonghua nengyuan jijin weiyuan hui 中华能源基金委员会. „Huiyi luntan 会议论坛 [Konference a fóra]” [online]. Dostupné na: <https://web.archive.org/web/20160328145043/http://cefc-ngo.co/active.php?cid=12> (navštíveno 13. 6. 2021)

Zhonghua renmin gongheguo shangwu bu 中华人民共和国商务部 [Ministerstvo obchodu Čínské lidové republiky] (2021). „Wo guo yi qianshu gong jian ‚yidai yilu‘ hezuo wenjian 205 fen 我国已签署共建“一带一路“合作文件 205 份 [Čína již podepsala 205 dohod o spolupráci společného budování Pásu a stezky]” [online]. Dostupné na: <http://fec.mofcom.gov.cn/article/fwydy/zgzx/202102/20210203040640.shtml> (navštíveno 21. 5. 2021)

Zhonghua renmin gongheguo waijiao bu 中华人民共和国外交部 [Ministerstvo zahraničí Čínské lidové republiky] (2000a). „Zhou Enlai zongli dui ya fei guojia de san ci chufang 周恩来总理对亚非国家的三次出访 [Tři návštěvy premiéra Zhou Enlaie v zemích Asie a Afriky]” [online], 7. 11. 2000. Dostupné na: https://www.fmprc.gov.cn/web/ziliao_674904/wjs_674919/2159_674923/t9010.shtml (navštíveno 19. 3. 2021)

Zhonghua renmin gongheguo waijiao bu 中华人民共和国外交部 [Ministerstvo zahraničí Čínské lidové republiky] (2000b). „Zhongguo changdao heping gongchu wu xiang yuanze 中国倡导和平共处五项原则 [Čína iniciuje Pět principů mírového soužití]” [online], 7. 11. 2000. Dostupné na: https://www.fmprc.gov.cn/web/ziliao_674904/wjs_674919/2159_674923/t8987.shtml#:~:text=12%E6%9C%8831%E6%97%A5%E5%91%A8%E6%81%A9%E6%9D%A5,%E9%97%B4%E7%9A%84%E9%80%9A%E5%95%86%E5%92%8C%E4%BA%A4%E9%80%9A (navštíveno 2. 4. 2021)

Zhonghua renmin gongheguo waijiao bu 中华人民共和国外交部 [Ministerstvo zahraničí Čínské lidové republiky] (2006). „Zhongguo dui feizhou zhengce wenjian (quanwen) 中国对非洲政策文件(全文) [Čínská politika vůči Africe (celý text)]” [online], 12. 1. 2006.

Dostupné na: <https://www.fmprc.gov.cn/zflt/chn/zgdfztc/t463253.htm> (navštíveno 3. 4. 2021)

Zhonghua renmin gongheguo waijiao bu 中华人民共和国外交部 [Ministerstvo zahraničí Čínské lidové republiky] (2015). „Zhongguo dui feizhou zhengce wenjian (quanwen) 中国对非洲政策文件(全文) [Čínská politika vůči Africe (celý text)]” [online], 5. 12. 2015.

Dostupné na: https://www.fmprc.gov.cn/web/ziliao_674904/tytj_674911/zcwj_674915/t1321556.shtml (navštíveno 5. 4. 2021)

Zhongguo guoji youhao lianluo hui 中国国际友好联络会 [Čínská asociace pro mezinárodní přátelské styky] (2013). „Xu Jialu gaoji guwen shuai youlianhui daibiao tuan fangwen Yindu 许嘉璐高级顾问率友联会代表团访问印度 [Seniorní poradce Xu Jialu vede delegaci CAIFC při návštěvě Indie]” [online], 22. 3. 2013. Dostupné na:

<http://www.caifc.org.cn/index.php?m=content&c=index&a=show&catid=1&id=213> (navštíveno 12. 6. 2021)

Zhongguo wenhua yuan 中国文化院 [Akademie čínské kultury, China Academy of Culture]. „Ben yuan jianjie 本院简介 [Představení akademie]” [online]. Dostupné na: <https://web.archive.org/web/20170707234252/http://www.cefc-culture.co/zh-hans/%e6%9c%ac%e9%99%a2%e7%ae%80%e4%bb%8b/> (navštíveno 11. 6. 2021)

5.2 Literatura

Abegunrin, Olayiwola a Charity Manyeruke (2020). *China's Power in Africa: A New Global Order*. Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.

Brautigam, Deborah (2009). *The Dragon's Gift: The Real Story of China in Africa*. New York: Oxford University Press.

Cendrowski, Scott (2016). „The Unusual Journey of China’s Newest Oil Baron“. *Fortune* [online]. Dostupné na: <https://archive.ph/LSd8f#selection-1399.137-1399.143> (navštíveno 7. 6. 2021)

China Africa Research Initiative (a). Data: China-Africa Trade [online]. Dostupné na: <http://www.sais-cari.org/data-china-africa-trade> (navštíveno 12. 5. 2021)

China Africa Research Initiative (b). Data: Chinese Investment in Africa [online]. Dostupné na: <http://www.sais-cari.org/chinese-investment-in-africa#:~:text=Chinese%20FDI%20annual%20flows%20to,US%24%202.7%20billion%20in%202019>. (navštíveno 12. 5. 2021)

China Africa Research Initiative a Boston University Global Development Policy Center. (2021). „Chinese Loans to Africa Database, Version 2.0“. [online]. Dostupné na: <https://chinaafricaloandata.bu.edu/> (navštíveno 12. 5. 2021)

Chubb, Andrew (2017). „Pistons, PX, petroleum, politics: checking in with Chairman Ye Jianming“. *Southseaconversations* [online], 17. 1. 2017. Dostupné na: <https://southseaconversations.wordpress.com/2017/01/17/pistons-px-petroleum-and-politics-checking-in-with-chairman-ye-jianming/> (navštíveno 8. 6. 2021)

Chubb, Andrew (2018). „Caixin’s investigation of CEFC and Chairman Ye Jianming“. *Southseaconversations* [online], 29. 3. 2018. Dostupné na: <https://southseaconversations.wordpress.com/2018/03/29/caixins-investigation-of-cefc-and-chairman-ye-jianming/#more-2954> (navštíveno 15. 3. 2021)

ČTK (2018). „Kdo je Jie Ťien-ming? ‚Nejtajemnější čínský boháč‘ má údajně údajně vazby i na čínskou vojenskou rozvědku“. *iRozhlas* [online], 20. 3. 2018. Dostupné na: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/jie-tien-ming-cefc-profil-zivot-kariera_1803200711_jak (navštíveno 10. 6. 2021)

ČTK (2019). „Čínský konglomerát CITIC dokončil akvizici CEFC Europe“. *Novinky.cz* [online], 4. 4. 2019. Dostupné na: <https://www.novinky.cz/ekonomika/clanek/cinsky-konglomerat-citic-dokoncil-akvizici-cefc-europe-40276639> (navštíveno 10. 6. 2021)

ČTK, et al. (2018). „Skupina J&T odvolala představenstvo CEFC Europe, Číňané nezaplatili dluhy“. *iDnes* [online], 17. 5. 2018. Dostupné na: https://www.idnes.cz/ekonomika/podniky/j-t-cefc-europe-predstavenstvo-cina-odvolani.A180517_192427_ekonomika_hml (navštíveno 10. 6. 2021)

Davidson, Helen (2021). „China sentences top banker to death for corruption and bigamy“. *The Guardian* [online], 5. 1. 2021. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/world/2021/jan/05/china-sentences-top-banker-to-death-for-corruption-and-bigamy> (navštíveno 22. 6. 2021)

Edinger, Hannah a Labuschagne Jean-Pierre (2019). „If you want to prosper, consider building roads: China's role in African infrastructure and capital projects“. Deloitte Insights [online]. Dostupné na: <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/industry/public-sector/china-investment-africa-infrastructure-development.html> (navštíveno 11. 5. 2021)

Garrett, Daniel (2020). „A hard-boiled Belt and Road: Backlash to the UN-bribes-for-OBOR scandals“. In Lo, T. Wing, Siegel, Dina a Kwok, Sharon I. *Organized Crime and Corruption Across Borders: Exploring the Belt and Road*. New York: Routledge.

Goldstein, Matthew (2018). „U.S. Drops Charges Against Ex-Senegal Official in Chinese Energy Bribery Case“. *New York Times* [online], 15. 9. 2018. Dostupné na: <https://web.archive.org/web/20200722134755/https://www.nytimes.com/2018/09/15/business/corruption/china-bribery-case.html> (navštíveno 13. 6. 2021)

Hála, Martin (2016a). „Život a dílo předsedy Jie: Různé verze pro různé příležitosti v různých jazycích“. *Sinopsis* [online], 15. 12. 2016. Dostupné na: <https://sinopsis.cz/zivot-a-dilo-predsedy-jie/> (navštíveno 8. 6. 2021)

Hála, Martin (2016b). „Jie Ťien-mingovo tajemné impérium: čínský investigativní tisk o předsedovi CEFC“. *Sinopsis* [online], 22. 12. 2016. Dostupné na: <https://sinopsis.cz/jie-tien-mingovo-tajemne-imprium-ckinsky-investigativni-tisk-o-predsedovi-cefc/>

[tien-mingovo-tajemne-imperium-cinsky-investigativni-tisk-o-predsedovi-cefc/](https://www.cefc.org.cn/zh-hans/about-us/cefc-structure) (navštíveno 8. 6. 2021)

Hála, Martin (2018). „Martin Hála on CEFC and CCP Influence in Eastern Europe“. *China Digital Times* [online], 8. 2. 2018. Dostupné na: <https://chinadigitaltimes.net/2018/02/martin-hala-cefc-ccp-influence-eastern-europe/> (navštíveno 15. 3. 2021)

Hála, Martin a Jichang Lulu (2019). „Lost in Translation: ‘Economic diplomacy’ with Chinese Characteristics“. *Sinopsis* [online], 11. 3. 2019. Dostupné na: <https://sinopsis.cz/en/lost-in-translation-economic-diplomacy-with-chinese-characteristics/#fnref68> (navštíveno 15. 3. 2021)

Hodzi, Obert (2019). *The end of China's non-intervention policy in Africa*. Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.

Hornby, Lucy a Weinland, Don (2017). „Opague Chinese oil group makes clear gains in former Soviet bloc“. *Financial Times* [online], 13. 9. 2017. Dostupné na: <https://www.ft.com/content/e3f8cbd2-983f-11e7-a652-cde3f882dd7b> (navštíveno 11. 6. 2021)

Hovet, Jason (2015). „UPDATE 1-China's CEFC adds to Czech buying spree with airline, brewery deals“. *Reuters* [online], 5. 9. 2015. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/czech-china-cefc/update-1-chinas-cefc-adds-to-czech-buying-spree-with-airline-brewery-deals-idUSL5N11B05120150905> (navštíveno 9. 6. 2021)

Jichang Lulu a Sinopsis (2018). „United Nations with Chinese Characteristics: Elite Capture and Discourse Management on a global scale“. *Sinopsis* [online], 25. 6. 2018. Dostupné na: <https://sinopsis.cz/en/united-nations-with-chinese-characteristics-elite-capture-and-discourse-management-on-a-global-scale/> (navštíveno 15. 3. 2021)

Khidasheli, Tinatin a Sinopsis (2018). „Georgia’s China Dream: CEFC’s last stand in the Caucasus“. Sinopsis [online], 3. 12. 2018. Dostupné na: <https://sinopsis.cz/en/georgias-china-dream-cefcs-last-stand-in-the-caucasus/> (navštíveno 10. 6. 2021)

Lahtinen, Anja (2018). *China’s Diplomacy and Economic Activities in Africa: Relations on the Move*. Cham, Switzerland: PalgraveMacmillan.

Lau, Chris, Cheng, Lilian a Choy, Gigi (2020). „Back in Hong Kong after serving US prison term for bribery, a ‚very tired‘ Patrick Ho begins quarantine after testing negative for Covid-19“. *South China Morning Post* [online], 10. 6. 2020. Dostupné na: <https://archive.vn/PUxGG> (navštíveno 11. 6. 2021)

Lau, Raymond Kwun-Sun (2020). „Africa-China Relations in the Context of Belt and Road Initiative: Realizing African-Chinese Dreams for Common Development?“. In: Berlie, Jean A. (ed.), *China’s Globalization and the Belt and Road Initiative*. Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan, 157-178.

Lum, Alvin. „Former Hong Kong minister Patrick Ho accused of being illegal arms dealer by US prosecutors as they turn up heat ahead of New York bribery trial“. *South China Morning Post* [online], 3. 10. 2018. Dostupné na: <https://archive.ph/bCHht#selection-3327.0-3327.144> (navštíveno 30. 6. 2021)

Marsh, Jenni (2018). „The rise and fall of a Belt and Road billionaire“. *CNN* [online]. Dostupné na: <https://edition.cnn.com/interactive/2018/12/asia/patrick-ho-ye-jianming-cefc-trial-intl/> (navštíveno 4. 6. 2021)

Marsh, Jenni (2019). „Disgraced former Hong Kong politician jailed for 3 years for bribing African leaders at the UN“. *CNN* [online], 26. 3. 2019. Dostupné na: <https://edition.cnn.com/2019/03/25/asia/patrick-ho-sentencing-intl/index.html> (navštíveno 2. 6. 2021)

Mikulka, Milan a Chripák, Denis (2018). „Čínská společnost CEFC nakoupila v Česku podíly v řadě firem a usiluje vstoupit do médií“. *Hospodářské noviny* [online], 1. 3. 2018.

Dostupné na: <https://infografiky.ihned.cz/cina-cefc-investice/r~25e4e3681d6111e8ac3d0cc47ab5f122/> (navštíveno 9. 6. 2021)

Ng, Eric a Xie Yu (2018). „China detains CEFC’s founder Ye Jianming, wiping out US\$153 million in value off stocks“. *South China Morning Post* [online], 1. 3. 2018. Dostupné na: <https://archive.ph/Hdwjb#selection-2495.0-2499.92> (navštíveno 22. 6. 2021)

Rolland, Nadège (2017). *China’s Eurasian Century?: Political and Strategic Implications of the Belt and Road Initiative*. Seattle, WA a Washington, DC: The National Bureau of Asian Research.

Rozehnal, Aleš (2016). „Tvrdí popírá napojení svého šéfa na politické oddělení čínské armády. Tady je důkaz“. *Hlidací pes* [online], 30. 3. 2016. Dostupné na: <https://hlidacipes.org/tvrdik-popira-napojeni-sveho-sefa-na-politicke-oddeleni-cinske-armady-tady-je-dukaz/> (navštíveno 12. 6. 2021)

Shen, Timmy a Dummer, Joshua (2020). „Fallen Energy Conglomerate CEFC Declared Bankrupt“. *Caixin* [online], 25. 4. 2020. Dostupné na: <https://archive.ph/Xg9L9#selection-425.0-425.49> (navštíveno 13. 6. 2021)

Sinopsis (2018). „Problémy CEFC v Číně se prohlubují. Zasahují i její obchodní partnery“. *Sinopsis* [online], 31. 8. 2018. Dostupné na: <https://sinopsis.cz/problemy-cefc-v-cine-se-prohlubuji-zasahuji-i-jeji-obchodni-partnery/> (navštíveno 22. 6. 2021)

Sinopsis (2019). „CEFC: Vyhodíme ho z burzy ven“. *Sinopsis* [online], 12. 9. 2019. Dostupné na: <https://sinopsis.cz/cefc-vyhodme-ho-z-burzy-ven/> (navštíveno 22. 6. 2021)

Sinopsis (2021). „„Vlajková loď čínských investic“ CEFC měla se státní agenturou CITIC podivné obchody dávno před svým pádem“. *Sinopsis* [online], 16. 6. 2021. Dostupné na: <https://sinopsis.cz/vlajkova-lod-cinskych-investic-cefc-mela-se-statni-agenturou-citic-podivne-obchody-davno-pred-svym-padem/> (navštíveno 22. 6. 2021)

Stokes, Mark a Hsiao, Russell (2013). „The People’s Liberation Army General Political Department: Political Warfare with Chinese Characteristics“. *Project 2049 Institute*

[online], 14. 10. 2013. Dostupné na: https://project2049.net/wp-content/uploads/2018/04/P2049_Stokes_Hsiao_PLA_General_Political_Department_Liaison_101413.pdf (navštíveno 15. 3. 2021)

The Economist Intelligence Unit (2021). Democracy Index 2020: In sickness and in health? [online]. Dostupné na: <https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2020/> (navštíveno 20. 5. 2021)

Thrall, Lloyd (2015). *China's Expanding African Relations: Implications for U.S. National Security*. Santa Monica, Calif.: RAND Corporation.

Tiezzi, Shannon (2020). „FOCAC Turns 20: Deborah Brautigam on China-Africa Relations“. *The Diplomat* [online], 2. 12. 2020. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2020/12/focac-turns-20-deborah-brautigam-on-china-africa-relations/> (navštíveno 27. 5. 2021)

U.S.-China Economic and Security Review Commission (2020). „China's Strategic Aims in Africa“. In: *2020 Report to Congress*. Washington: U.S. Government Publishing Office, 136-199.

UN. „HO, Chi Ping Patrick“. *United Nations* [online]. Dostupné na: <https://www.un.org/pga/wp-content/uploads/sites/3/2015/03/biography-Patrick-Ho.pdf> (navštíveno 11. 6. 2021)

Worden, Andréa (2020). „China's win-win at the UN Human Rights Council: Just not for human rights“. *Sinopsis* [online], 28. 5. 2020. Dostupné na: <https://sinopsis.cz/en/worden-win-win/#fnref22> (navštíveno 11. 4. 2021)

Zhuan, Ti (2017). „China's worldwide infrastructure investment promotes globalization 2.0“. *China Daily* [online], 12. 5. 2017. Dostupné na: http://www.chinadaily.com.cn/cndy/2017-05/12/content_29312900.htm (navštíveno 12. 6. 2021)

6 Seznam zkratk:

ČLR	Čínská lidová republika
ČLOA	Čínská lidově osvobozenecá armáda
FOCAC	Fórum čínsko-africké spolupráce
KS ČÍNY	Komunistická strana Číny
OSN	Organizace spojených národů
WTO	Světová obchodní organizace